

בית, חינוך ומשפחה – סיכום חוברת – וותיק'ס.

פרק א' – 60 שנים מן האחד. (עמוד 11).

בשביל מה מתחתנים?

הרב יוסף דב סולובייצק זצ"ל.

א. פרק א' בבראשית – לקיים את מצוות "פרו ורבו" – טכני, כדי שהעולם ימשיך ויתרבה, צריך ילדים.

ב. פרק ב' בבראשית – "לא טוב היות האדם לבדו" – צורך נפשי ריגשי של האדם שמעדיף לא להיות לבד. האישה נבראה מהאדם, והם הפכו להיות שני חלקים שרוצים להתאחד מחדש. זה קורה בחיי הנישואים.

ג. האהבה בין בני הזוג צריך ליצור רצון חזק לתת לשני, ולא רק לבן / בת הזוג, אלא שניהם רוצים לתת המון לילדים שיוולדו להם.

הרב משה בלייכר :

חכמים אמרו: "איש ואישה, זכו שכינה ביניהם". הזוג המצליח, זוכה שהקב"ה עוזר להם להקים משפחה טובה וחמה. הקב"ה נמצא בזוג כזה, כמו שהוא נמצא במקדש. בנישואים יש :

א. קשר פיזי טכני, כי חיים יחד. (פרנסה, טיפול בבית וילדים, עזרה אחד לשני ועוד).
ב. קשר רוחני ונפשי בין בני הזוג – שהוא האהבה האמתית בין בני הזוג.
שני הדברים צריכים להיות ביחד. קשר פיזי וקשר נפשי.

מצאת בן / בת זוג (עמוד 15). איך בוחרי'ם?

התורה מספרת על עבד אברהם ההולך לחפש אישה ליצחק. הוא מגיע ליד באר, ומבקש מהקב"ה לעזור לו לעשות מבחן לנערה. הוא יבקש ממנה לשתות, והיא תשקה גם את כל הגמלים, היא מתאימה ליצחק.
למה העבד בחר דווקא בנסיון הזה?
רש"י – אברהם וכל משפחתו היו ידועים כגומלי חסדים – עוזרים לכולם, לכן צריך למצוא כלה שגם אוהבת לעזור.
האברבנל :

א. זה מוכיח שהיא לא עצלנית, ושהיא זריזה ופעילה.
ב. היא רוצה לעזור, גם אם היא יכולה לטעון שהשני בכלל לא צריך עזרה. כמו כאן "הבאר כאן, למה אתה לא שותה לבד מהבאר? תסתדר לבד!" אבל היא לא שואלת, אלא עוזרת.

ג. יש לה לב מלא אהבה לתת לשני, וזה מתאים מאוד למי שרוצה לגור עם אברהם, שגם רק רצה לעזור לכולם. וכך הם לא יריבו אם לעזור או לא.

מסכת תענית :

צריך לחפש אישה, לא לפי היופי של הגוף שלה (גם זה חשוב, אבל זה לא העיקר), אלא לפי הפנימיות שלה, ההתנהגות שלה והאישיות שלה. "אישה יראת ה' היא תתהלל".

גם האישה צריכה לבדוק עם מי היא מתחתנת, כמו שרבקה ראתה את יצחק מתפלל, ושאלה את העבד מי זה? היא הבינה לפי הצורה שיצחק התפלל – שהוא צדיק וטוב. לפני שמחליטים להתחתן - חשוב מאוד לבדוק את הקשר הנפשי, המטרות המשותפות בחיים, וצורת ההתנהגות של הצד השני, כדי שנוכל להקים משפחה טובה ובריא.

"ויקרא את שמע אדם" – זוליות (ע' 17).

19. השמחה האמתית של האדם, הוא כאשר הוא מושלם. כאשר אדם רוצה להשלים את עצמו, הוא צריך למצוא את בן / בת זוג המתאים לו. הגמרא מוסיפה ואומרת כי מי שלא מתחתן נמצא:

א. בלי שמחה.

ב. בלי ברכה.

ג. בלי טובה.

ד. בלי תורה.

ה. בלא חומה (הגנה).

ו. בלי שלום.

איך יוצרים חיי זוגיות טובים? הרב אליהו דסלר.

כדי לאהוב מישהו (או משהו) צריך לתת לו דברים מכל הלב. (לתת, ולא לקבל!!!). (לא בחומר... אדם המנקה את הרכב שלו כל יום מתוך רצון שלו, יאהב את הרכב שלו, כי הוא השקיע בו מאמצים. ואם יגלה כי יש שריטה קטנה ברכב, זה יכאב לו מאוד...). לכן, כדי להצליח בחיי משפחה, וליצור מצב שהאהבה אפילו גדלה, כל אחד מבני הזוג, צריך לחשוב כל הזמן כיצד יוכל לתת לשני יותר. (ושוב, לחשוב איך לתת, ולא איך לדרוש מהשני). ביום שמתחילים לדרוש אחד מהשני, זה היום שהאהבה מתחילה להפסק.

20. ע' 20.

אתגר הזוגיות:

הגמרא אומרת כי "קשה זיווגם של ישראל, כקריעת ים סוף". קשה להצליח למצוא חתן וכלה שיתאימו זה לזה, כמו קריעת ים סוף.

המדרש מספר גם כי לאחר שהקב"ה סיים לברוא את העולם, הוא עסוק בניהול העולם. בין השאר ביצירת זוגות, מי יתכן עם מי? הגמרא מספרת על אישה חשובה ועשירה (מטרונה) שטענה כי זה ממש קל ליצור חתונות. הביאה 1000 עבדים ושפחות שלה, וסתם החליטה מי יתכן עם מי. למחרת הם באו אליה, זה עם יד שבורה, זו עם רגל שבורה, זו שחטפה מכות ... ואז היא הבינה שליצור זוג שיתאים אחד לשני, זה אכן מאוד קשה.

המהר"ל:

למה המדרש משווה בין בקיעת ים סוף לחתונה? בבקיעת ים סוף – קרה נס. דבר שהיה צריך להיות בצורה טבעית אחד ומחובר (ים), נפתח לשניים. בחתונה – קורה בדיוק ההפך. שני חלקים שונים זה מזו, המחולקים זה מזו, צריכים להפוך ולהיות אחד. זו פעולה קשה כמו הפעולה ההפוכה – להפוך דבר שלם – כמו הים – לשני חלקים.

3. (ע"א' 21).

השוני בין גברים לנשים.

הספורנו – כל ההבדל הוא ההבדל הפיזי. (מבנה הגוף). הנצי"ב – גם התכונות של הגבר והאישה מאוד שונות. הרב צבי יהודה קוק (הרצי"ה):
א. האיש והאישה קודם כל ובעיקר – שווים. שניהם נבראו בצלם אלוהים.
ב. ישנם הבדלים קטנים (יחסית למשותף בניהם – צלם אלוהים) שהם בצדדים הפיזיים – מבנה הגוף, והבדלים פסיכולוגיים – שאי אפשר להתעלם מהם.

פרו ורבו – פרק ע"א' (23).

1. תכלית הציווי – עמוד 23.

מצוות "פרו ורבו" אחת המטרות המרכזיות של החתונה – היא להביא ילדים לעולם. אולי זה נשמע דבר טבעי, שלא צריך לכתוב מצווה כזאת, אבל המציאות היא שהרבה אנשים לא רוצים ילדים, כי אין להם כסף לגדל אותם, או שהילדים מפריעים להורים להתקדם בקריירה שלהם...

תלמוד:

אמר רבי אליעזר: כל מי שיכול להביא ילדים לעולם, ולא עושה את זה, כאילו שופך דמים – כאילו רוצח.
אמר רבי יעקב: כל מי שיכול להביא ילדים לעולם, ולא מביא "כאילו ממעט הדמות" – מקטין את הבריאה של האדם.

בן עזאי – כאילו שופך דמים, וכאילו ממעט הגוף ביחד.
אמרו לו חכמים: אתה נאה דורש, אך לא נאה מקיים" (אתה יודע לדבר יפה, אבל אתה לא עושה את זה... כי בן עזאי לא התחתן.
ענה להם: מה אני אעשה? אני רוצה ללמוד תורה, וחיי המשפחה יפריעו לי ללמוד תורה. אז עדיף שאחרים יקיימו את המצווה של "פרו ורבו".

ספר החינוך:

המצווה של החתונה היא של הגבר, ולא של האישה. והמטרה שלנו ליישב את העולם – למלא את העולם ביהודים.

הרא"ש:

אין מצווה להתחתן, אלא יש מצווה להביא ילדים לעולם על פי ההלכה. ועל פי ההלכה צריך להביא ילדים לעולם רק בעזרת חיי נישואים. (במילים אחרות: יש מצווה להביא ילדים לעולם, ובשביל לקיים את המצווה הזאת, חייבים להתחתן).

הרמב"ם:

יש שתי מצוות שונות בתורה:

א. להתחתן.

ב. להביא ילדים לעולם.

הסיבה:

כדי שכל אחד ידע מי אבא ואמא שלו. אם נוכל להביא ילדים ללא נישואים, גבר יביא אליו אישה כדי שתלד לו ילד, בהסכמה מראש שלה, הילד ישאר לו, והיא תצטרך לעזוב. ואז הילד לא ידע מי האמא שלו. (לא לבגרות... האם זה לא המצב של אם פונדקאית?).
ברגע שמתחתנים – כולם יודעים מי הבעל ומי האשה, וגם הילד יודע מי הם הוריו.

26. *ה'ק"ץ החובה* *de הולדת ילדים* (צ"מ' 26).

משנה יבמות:

אסור לזוג לנסות לעצור (להשתמש באמצעי מניעה) הבאת ילדים לעולם, עד שיהיו להם לפחות:

בית הלל – בן אחד ובת אחת לפחות. לפי הפסוק "זכר ונקבה ברא אותם".

בית שמאי – שני בנים. לומדים ממשה רבנו שהיו לו שני בנים בלבד. (גרשום ואליעזר).

ההלכה – כמו בית הלל – בן ובת.

3.ד. "לא תהו בראה, לפשת יצרה".

גם אדם שזכה לקיים את מצוות "פרו ורבו" (להביא לעולם בן ובת), הוא צריך להשתדל להביא עוד כמה שיותר ילדים לעולם. הרמב"ם אומר שזו מצווה מחכמים. הקב"ה ברא את העולם שיהיו בו כמה שיותר אנשים. כי כך יהיו הרבה אנשים שיאמינו בקב"ה, ואז הקב"ה יוכל לעזור להם.

4.ד. לא אישה לא חייבת במצוות "פרו ורבו"?

מצוות "פרו ורבו" (להביא לעולם בן ובת) זו מצווה של הבן, ולא של הבת. למה לבת אין את המצווה הזאת?

הרב מאיר שמחה מדוינסקי:

- א. האישה היא זו שצריכה לסבול את כל ההריון והלידה, ולהסתכן בלידה. לכן לא רצו לחייב אותה להיכנס למקום סכנה.
- ב. בצורה טבעית כל איש ואישה בעולם רוצים שיהיו להם ילדים (לפחות ילד אחד). אבל אם אישה לא יכולה להביא ילדים לעולם, היא לא יכולה לעשות כלום. אבל הבן כן יכול לעשות משהו. מהתורה הוא יכול להתחתן עם עוד אישה, וממנה יהיו לו ילדים. אז בגלל שלבן יש מה לעשות אם אין לו ילדים, אז המצווה עליו להביא ילדים, גם אם בשביל זה הוא יתחתן עם עוד אישה.

מניעת הריון:

טוב שילד יוולד למשפחה שרצתה אותו. אם ההורים לא רוצים עוד ילד כרגע, יתכן ומותר להם להשתמש באמצעי מניעה של האישה (אבל אסור להשתמש בקונדום). כדי לבדוק האם באמת מותר להם להשתמש באמצעי מניעה, הם חייבים להתייעץ עם רב המכיר אותם היטב.

ויצרו ויצירה – פרק שני (עמ' 31).

למה הקב"ה ברא לנו את ייצר התאוה?

מדרש רבה:

הקב"ה ברא את האדם חציו רוחני – כמו המלאכים בשמים, וחציו תחתון – שהוא כמו החיות. כמו מלאכי השרת: עומד על 2 רגליים – כמו מלאכי השרת. מדבר, מבין ורואה גם מה שנמצא בצדדים. כמו החיות: אוכל ושותה, פריה ורביה (הריון ולידה), הוצאת הצרכים (שרותים), ומת כמו חיה.

הרב משה חיים לוצאטו – בספרו דרך ה'.

באדם יש שני חלקים:

א. הגוף – דבר שיש לכל בעל חיים.

ב. נשמה – חלק אלוקי.

בין שני החלקים יש מלחמה כל הזמן, כל החיים. אם הגוף מנצח (היצרים והתאוות קובעים לנו מה לעשות) אז הנשמה יורדת לרמה של הגוף – רמה נמוכה. אם הנשמה מנצחת – היא מעלה את הגוף לדרגות רוחניות גבוהות, ומצליחה להכניס גם בתוך המעשים של הגוף (כמו אכילה, שתיה...) קדושה ורוחניות גבוהה. (לדוגמא, אפשר לאכול כי "בא לי לאכול", ואז אני יותר גרוע מחיה, כי אני מוכן להרוג חיה, סתם "כי בא לי לאכול בשר", גם אם באמת אני לא צריך לאכול. אך אפשר לאכול "כדי שיהיה לי כוח לעשות דברים טובים וחשובים" – אני אוכל, כדי להצליח לעשות דברים חשובים. אז האכילה היא לא כמו של סתם חיה, שאוכלת כדי לא למות, אלא אכילה העוזרת לי לעשות דברים בעזרת הנשמה והשכל האנושי. האכילה היא חלק מהחלק הרוחני).

ההסבר הזה אומר כי כל אחד נולד עם נשמה **טובה**. כל אחד צריך להחליט אם הוא נותן לגוף הבהמי להוריד את הנשמה אליו, או הוא בוחר לתת לנשמה להעלות את הגוף.

הרב שלמה אבינר בספרו ימי תשובה:

כל אדם עושה גם דברים רעים – חטאים. אבל הקב"ה נתן לנו את המתנה הגדולה, שאנחנו יכולים לחזור בתשובה. אדם שחוזר בתשובה יכול להיות יותר צדיק, להיות בדרגה יותר גבוהה מאדם שלא עשה את החטא. לכל אדם יש נשמה טובה וטהורה, אבל גם יצר הרע, שהוא מנסה לגרום לו להתנהג ולעשות דברים לא טובים. עלינו לזכור תמיד, כי תמיד יש בתוכנו נשמה ישרה וטובה. רק היצר הרע גורם לנו להתנהג לפעמים בצורה לא כל כך יפה וטובה.

צ"ר וצ"ר'ות (ע"פ 33).**האם היצרים הבהמיים, החייתיים הם רעים, כי הם רק גורמים לנו להתנהג כמו חיות?****בראשית רבה:**

בלי היצרים החייתיים, העולם לא היה נבנה. כי בלי המרדף אחרי הכסף, אנשים לא היו מפתחים מכשירים חדשים שעוזרים לנו. בלי יצר המין – לא היו מתחתנים ומביאים ילדים לעולם....

תלמוד בבלי מסכת יומא:

חכמים התפללו לקב"ה שיבטל את היצר הרע שהיה, שגרם לאנשים להשתחוות לפסלים, לעבוד עבודה זרה, והקב"ה הסכים. אמרו חכמים: בואו נבקש לבטל גם את יצר המין. הקב"ה הסכים. בגלל זה לא מצאו בכל הארץ ביצה עם אפרוח בתוכה. אז הם הבינו שבלי תאוות המין, לא יוולדו ילדים בעולם, והעולם לא ימשיך להתקיים. לכן הם יתפללו שיצר המין יחזור לעולם... בגלל שיצר המין הוא כל כך חשוב, כדי שהעולם ימשיך לגדול ולהתפתח, לכן היצר הרע של המין – הוא היצר הרע הכי גדול וחזק שיש בתוכנו. אפשר להשתמש באותו יצר המין, כדי לבנות משפחה טובה ויפה, ואפשר להשתמש בו לרעה, וליצור בגידות במשפחה, מריבות, רצח עוברים ועוד. הקב"ה נתן לנו את היצר, אנחנו קובעים מה לעשות אתו...

משנה – פרקי אבות.

"וואהבת את ה' אלוקך בכל לבבך" בשני יצרך. ביצר הטוב וביצר הרע."

איך אפשר לעבוד את הקב"ה בעזרת היצר הרע?**הרב ישראל ליפשיץ:**

ליצר הרע יש המון כוח, המון מרץ. אפשר לנצל את הכוח שלו לקיים מצוות. כמו שחכמים אומרים לנו "הו עז כנמר" – תהיה עז – עם כוח כמו הנמר, כדי "לעשות רצון אביך שבשמים".

למה חכמים לא בחרו להציע להיות כמו תלמיד חכם, כמו צדיק? למה כמו נמר? אלא הם לימדו אותנו שצריך ללמוד מהנמר איך אפשר לעשות דברים בכוח ובלא פחד. זה נכון לדברים רעים. אבל אפשר להשתמש באותם הכוחות לדברים טובים. כך שנשתמש ביצר הרע – לעשות דברים טובים.

ח"י אצורכת וריקוד'ט אצורכ'ט (עמ' 44).**למה אסור לשחות "מעורב" – או לרקוד "מעורב" – בנים ביחד עם בנות?****הרצי"ה:**

אין ספק כי הרצון לשחות מעורב, מגיע מהיצר הרע של המין, הגורם הנאה לבנים הרואים בנות בלבוש לא צנוע, בגוף שעליו רק בגד ים. נכון שהיצר רוצה לראות, אך האם עלינו לתת לו מה שהוא רוצה? ברור שלא.

הרב שלמה אבינר:

רחצה מעורבת, אסורה, גם אם כולם מתרחצים עם בגדים. (כמו לשחות בנחל באמצע טיול). כי בגלל המים, הבגדים נדבקים לגוף של הבנות, ורואים הצורה מאוד ברורה את מבנה הגוף שלהן, וזה גורם לבנים להרהר (לחשוב, לדמיון, לפנטז) על הבנות.

כאשר הבן מסתכל על הבת באותו הרגע, הוא לא מסתכל עליה כבן אדם, בעל רגשות, מחשבות, צרכים אלא מוריד אותה למכשיר שיכול לספק (לפחות בדמיון שלו) את התאוה המינית שלו. ברור שחשיבה כזאת, היא ממש פגיעה באישה, גם אם האישה לא יודעת שזה מה שהבן חושב באותו הרגע.

כדי לא להפוך במחשבה של הבן את האישה לחפץ, עדיף שבנות לא ישחו ביחד עם בנים... רק אם הם שוחים בקבוצות נפרדות, שקשה לבנים לראות את הבנות, מותר להתרחץ באותו מעין או נחל.

גם בריקודים – גוף האישה קופץ, ועלול לגרום מחשבות דומות על הבנות, אצל הבנים. לכן אסור לבנים לראות בנות רוקדות, גם אם הבנות רוקדות לבד לפני הבנים.

ד' 5. ע' התשובה – עמ' 45.**הרב יצחק הוטנר:**

אנחנו רגילים לתאר את הצדיקים כאנשים גדולים וצדיקים. נדמה לנו כאילו להם אין יצר הרע. הם נולדו רק עם יצר טוב, ולכן הם צדיקים...

אבל הרי זו לא האמת. ככול שאדם יותר צדיק, היצר הרע שלו יותר גדול. ("כל הגדול מחברו, יצרו גדול ממנו") לצדיקים יש מאבקים קשים יום ויום ושעה שעה. הם פשוט נלחמים, ולרוב מנצחים את היצר הרע.

חשוב ללמד כי החכמים צריכים להיאבק ביצר הרע. גם להם זה ממש לא קל. אך עם המון רצון, הם מצליחים.

המדרש מספר כי לעתיד לבוא, הקב"ה ישחט את היצר הרע לפני הצדיקים ולפני הרשעים. וכולם יבכו.

הרשעים יבכו, כי הוא יראה להם דק כמו חוט השערה, ויבכו "למה לא נלחמנו בו? הרי הוא כל כך קטן?".

הצדיקים יבכו, כי היצר הרע יהיה נראה להם כמו הר גבוה. הצדיקים יזכרו בכל המאבקים הקשים שהיו להם ביצר הרע.

מסביר הרב יצחק:

כאשר אנחנו נאבקים ביצר הרע, המאבק קשה, והוא נדמה לנו כמו הר.

לאחר שאנחנו מנצחים אותו, אנחנו מסתכלים עליו בזלזול, ואומרים "כמה הוא שטחי, לאיזו התנהגות רעה ושפלה הוא ניסה להוריד אותנו".

כאשר אדם מטפס על הר גבוה, קורה שהוא מחליק קצת למטה. הוא לא אומר "אני לא מסוגל לטפס", אלא אומר "לא נורא, זה קשה, קצת החלקתי למטה, אבל נתגבר ונגיע למעלה".

גם כאשר אנחנו מנסים לטפס בהר, להתנהג יותר ויותר טוב, קורה לכולנו, שלפעמים אנחנו טועים, עושים חטא.

אסור לנו להישבר, ולהגיד "אני לא מסוגל לטפס, אני לא מסוגל להיות צדיק" ולהפוך לרשע. אלא להפך, צריך להגיד, "לא נורא, כל אחד טועה, מותר לטעות, חשוב לתקן, ולהתקדם הלאה, להיות טוב יותר"...

צריך להתפלל לקב"ה שיעזור לי להתגבר על היצר הרע, ולהיות אדם טוב יותר.

מתי לה'נ'א? פרק ד' ע"א 51.

המשנה בפרקי אבות: "בן שמונה עשרה לחופה".
הרמ"א: אבל כיום לא נהוג לחייב יהודי בגיל 18 להתחתן.

אז מה כן הזמן המתאים?

א. נ'י'א'ט ופ'א'ט נפ'ט - ע"א 52.

התלמוד והרמב"ם (ע"פ התלמוד).

אסור לחתן בת קטנה, כי צריך שהיא תבחר לעצמה חתן מתאים, ותוכל להגיד "אתו אני רוצה להתחתן". ואם היא קטנה – היא לא מבינה מה זה חתונה וחיי משפחה, ולא יכולה לבחור בבעל מתאים.

גם החתן – אסור לו להתחתן עם אישה שהוא לטא פגש אותה, כי אולי הוא יחליט שהיא לא יפה בעניו (יופי חיצוני או יופי פנימי – לא מתאימה לו כאישה) – ויגרש אותה.

הרב אלישע אבינר:

הסיבות שהיום רובם לא מתחתנים בגיל 18:

1. בעבר – נערים בגיל העשרה – כבר שותפו בעבודות הבית, ובעול פרנסת המשפחה. להן הם התבגרו מהר יותר מהנוער של היום.
2. בעבר – הנישואים היו טכניים – הקמת משפחה והבאת ילדים. לא היו דרישות גבוהות לקשר נפשי בן בני הזוג. כיום בני הזוג רוצים להרגיש רגשית טוב אחד עם השני, ולא מסתפקים בהקמת משפחה. לכן הם רוצים להיות בוגרים יותר, ולהבין יותר.

ב. נ'י'א'י'א ו'א'י'א'א תורה – 53

האם מותר להתחתן בגיל מבוגר, כדי שהבית לא יפריע ללימוד תורה של הבן?

התלמוד והרמב"ם בעקבותיו:

מי שמסוגל ללמוד תורה, ולא לחשוב בכלל על בנות, ועל קשר פיזי עם בנות, יכול להמשיך ללמוד תורה. כי הוא עוסק (עושה) מצווה חשובה של לימוד תורה, לכן מותר לו לוותר על המצווה השניה – של הקמת בית – החתונה. אבל מי שכן חושב על הבנות – צריך להתחתן, גם במחיר שילמד פחות תורה.

התלמוד:

רק מי שמסוגל ללמוד תורה כבן עזאי – מותר לו להתחתן בגיל מבוגר יותר.

הרא"ש ועוד:

אדם נורמלי צריך להתחתן בגיל צעיר יחסית, כדי לקיים את מצוות "פרו ורבו" להביא ילדים לעולם.

רק אנשים מאוד מיוחדים, שלימוד התורה שלהם הוא מאוד מיוחד, ולכן הם לא מתחתנים – מותר להם להתחתן בגיל מבוגר יחסית. אבל זה נכון רק למעט מאוד אנשים, שהם לומדים תורה כמו בן עזאי.

ד. נ'י'א'י'א ו'א'י'א'א – 55

לימוד מהפסוקים של היוצא למלחמה:

התורה מספרת לנו, כי לפני שיוצאים למלחמה, שואלים מספר שאלות את הלוחמים, כדי לאפשר להם להחליט שלא להצטרף לקרב. הסדר בפסוקים:

1. "מי האיש אשר בנה בית חדש".

2. "מי האיש אשר נטע כרם".

3. "מי האיש אשר ארש אישה".

מכאן לומדים חכמים שצריך בהתחלה לדאוג לבית – שיהיה לי בית, אחר כך לדאוג לפרנסה (לטעת כרם) ורק אחר כך להתחתן.

הרמב"ם:

הסדר הנכון: למצוא עבודה, ואז בונים בית, ורק בסוף, כאשר יש בית לגור, ופרנסה – אפשר להתחתן.

כיום:

היום, אנחנו מסיימים את הלימודים רק בגיל 18, ואז מתגייסים לצבא או לשרות לאומי, ורק אחר כך מתחילים ללמוד מקצוע. לכן היום הסדר שהרמב"ם הציע, לא מתאימים לנוער שלנו. לכן גיל הנישואים היום הוא מאוחר יותר, ולרבים אין בית, ומסיימים ללמוד מקצוע בגיל מבוגר יחסית, לכן לא תמיד צריך לחכות שיהיה בית ומקצוע לפני החתונה....

7. *נ' א"ל והרהורי עברה. ע"א 57.*

"הרהורי עברה, קשין מעברה".

כאשר אנחנו מגיעים לגיל של בשלות מינית, "ההורמונים מתחילים להשתולל" המתח המיני בין בנים לבנות הוא גדול. המתח המיני יכול להביא:

א. מחשבות על קשר מיני = הרהורי עברה.

ב. מגע מיני גם מחוץ לנישואים = עברה.

רבנו בחיי:

למה הרהורי עברה קשין מהעברה עצמה?

כי כאשר השניים מקיימים יחסים לפני החתונה – הגוף מבצע את העברה, אבל זה פחות פוגע בנפש.

אבל גבר המפנטז על קיום היחסים, ממלא את המחשבות שלו והדמיון שלו בעברה, ופוגע מאוד בנקיון של הנפש והמחשבות שלו לאורך זמן.

לכן, לפי הסבר זה – רצוי להתחתן בגיל צעיר (18 – 20).

הגמרא מספרת על רב חסדא שאמר לרב המנונא שרב הונא הוא גדול בתורה. ביקש רב המנונא לפגוש את רב הונא. כאשר רב הונא הגיע לרב חסדא, ראה רב חסדא שרב הונא לא נשוי. (לפי זה שרב הונא לא חבש כיפה, שהייתה סימן לאדם נשוי, כמו טבעת נישואים של היום).

אמר רב המנונא לרב הונא "תלך, ואל תחזור אלי לפני שתחתן".

מכאן רואים עד כמה היה חשוב לרב המנונא שרב הונא יתחתן בגיל צעיר.

הרמב"ם:

האבא צריך לחתן את הילדים שלו "סמוך לפרקן" (בגיל הנערות, שבו יצר המין מתחזק מאוד), כי אם לא יעשה זאת, הם עלולים להיכשל ולהגיע ל"זנות". (לא במובן של זונה כיום, אלא בקיום יחסים של חבר וחברה שאינם נשואים), או להרהורים על קיום יחסים – שאמרנו שהם יותר גרועים במובנים מסויימים מקיום היחסים עצמם.

הרב אליקים לבנון:

מטרת הנישואים היא לא לפתור את בעיית היצר הרע המיני. כי גם לזוג נשוי יש את היצר הרע המיני, כגון בתקופות שאסור לבעל להתקרב לאישתו (נידה = תקופת המחזור ושבוע אחריו), או מספר הבגידות.

לכן צריך להתחתן רק לאחר שהזוג מרגיש שהוא הגיע למוכנות ובשלות נפשית להקים בית טוב ונעים בישראל, ולא להתחתן מוקדם, רק כדי לנסות לברוח מהיצר הרע המיני.

פרק ד' – קידושין ונישואין – עמוד 63.

k. עידולין. עמוד 64.

"השידוכין" – או כמו שמקובל לקרוא לזה היום "אירוסין" הם השלב שבו הזוג החליט שהם מתאימים, ורוצים להקים ביחד משפחה.

ההחלטה צריכה להתקבל לאחר הרבה מחשבה משותפת על המטרות שלנו כזוג, על ההתאמה ביננו בכל מיני נושאים, ועל הכרות נפשית עם רגש אהבה.

בתלמוד:

מהתורה, אפשר להתחתן גם בלי לעשות "שידוכין" (= "אירוסין"). אבל רב (שם של רב מתקופת התלמוד) אמר כי צריך לתת מלקות (עונש שנותנים מכות למי שלא מתנהג בסדר).

הסיבה:

חכמים רוצים שהזוג יחשוב כמו שצריך, לפני שהוא מחליט להתחתן. כדי שלא יתחתנו בלי לחשוב מספיק, ואז יריבו והתגרשו....

מה הדין של זוג משודך (מאורס)?

בשידוכין, הזוג מכריז כי הם שייכים זה לזו, ובכוונתם להתחתן. אבל אין בניהם שום קשר מחייב. כל אחד מהם יכול להחליט שהוא לא רוצה להתחתן עם הבן / בת זוג, להפרד וזהו... באמת, הם לא חייבים שום דבר אחד לשני.

במקרה שאחד מבני הזוג החליט שהוא לא רוצה להתחתן, רצוי מאוד שיבקש "מחילה" – יבקש סליחה מהצד השני על שהחליט לא להתחתן אתו.

"תנאים"

כיום רגילים לקרוא לשידוכין גם "תנאים", כי תוך כדי האירוסין ההורים של החתן והכלה חותמים על מסמך "שטר" שנקרא "שטר תנאים". בשטר, ההסכם בין שתי המשפחות בכל הקשור לחתונה. (באיזה אולם? איזו תזמורת? מה קורה אם אחד מבני הזוג החליט לא להתחתן, וכבר שילמו לאולם, וכדומה). מקובל לחתום על השטר תנאים בזמן מסיבת האירוסין.

ב. אִירוֹסִין וְיִשְׁלֹאִים – עַמּוֹד 66.

פ. 1. אִירוֹסִין = קִדְּוִשִׁין. עַמּוֹד 66.

ה"אירוסיין" בהלכה הכוונה היא ל"קידושיין" (ולא לשלב ההכרות – מסיבת האירוסיין).
אנחנו נשתמש במושג קידושיין.

הקידושיין – זה השלב הראשון שבו נוצר קשר מחייב בין בני הזוג. קשר כזה שאם רוצים להפרד – צריך להתגרש.

רמב"ם:

1. לפני קבלת מתן תורה – מי שרצה להתחתן, היה פוגש אישה ברחוב, מציע לה להתחתן.
אם הסכימה, היה לוקח אותה אליו הביתה, בועל אותה (מקיים יחסי מין) והיא הופכת להיות אשתו. (לא צריך עדים, רב, ברכות מסיבה וכו'. סתם לוקח אותה הביתה... וזהו).

2. לאחר שקיבלו את התורה – אם הזוג החליט להתחתן, הבעל צריך לקנות את האישה לפני שני עדים כשרים. הקניה הזאת נקראת "ליקוחין" = קידושיין.

3. אפשר לקנות את האישה בשלושה דרכים:

א. כסף – נותן לה דבר שהוא "שווה פרוטה" לפחות (כ 10 אגורות) ולהגיד לה לפני שני עדים "הרי את מקודשת לי ב.... כדת משה בישראל".

ב. שטר – נותן לה מכתב לפני עדים שבו כתוב שהוא מקדש אותה.

ג. ביאה – קיום יחסי מין.

4. לאחר הקידושיין – הזוג קשור זה לזו. אסור להם ליצור יחסים עם אנשים אחרים. אם הם רוצים להפרד, הם צריכים להתגרש.

5. למרות שהם קשורים זה לזו – אסור להם עדיין לחיות יחד ולקיים יחסי אישות.

בעבר:

עשו את שני השלבים: השידוכין והקידושיין בהפרש של שנה. עשו את השידוכין, כל אחד מהם חזר לביתו להתכונן פיזית ונפשית לחתונה. לאחר שנה נפגשו מחדש ועשו את החלק האחרון – הנישואים.

בתקופת הגאונים קיצרו את השנה לזמן קצר.

היום:

עושים את שני השלבים: שידוכין והקידושיין ביחד מתחת לחופה. כדי להפריד בין שני החלקים, נוהגים לקרוא את "הכתובה".

למרות שעושים את שני הדברים אחד אחרי השני בחופה, לכל חלק יש תפקיד והלכות שונות.

ארוס וארוסה.

השם "ארוס" בא מהמילה "אסור".

למילה "אסור" יש בעברית שני פירושים הפוכים זה מזה.

- א. אסור מילת שלילה האומרת מה אסור לזוג לעשות – לחיות חיי אישות בשלב הזה.
- ב. אסור = קשור. בתקופה הזו, אנחנו קשורים זה לזו, למרות שאסור לנו להגיע לקשר פיזי עד לנישואים.

מטרת השלב הזה, לתת לנו לבנות קשר נפשי נקי – קשר ללא שום מגע פיזי. זוג שיבנה את האהבה רק על הצד הפיזי, יגלה בעתיד שזה לא יכול ליצור קשר חזק לבד. זוג שיבנה את האהבה על הקשר הנפשי – יאהב זה את זו, גם בזמן שהם יהיו אסורים זה לזו. כי גם לאחר הנישואים, יש תקופות שאסור לזוג ליצור מגע פיזי, ואז האהבה צריכה להבנות רק על הצד הנפשי.

22. ברכת האירוסין – צ"ל 67.

היום:

עושים את השידוכין והנישואים תחת החופה, וצריך לדעת זאת נכון. לכן הרבנות הראשית לישראל החליטה שרק רב שקיבל אישור ממנה לערוך חופה – יוכל לערוך את החופה.

ברכת האירוסין:

הברכה הפותחת את החופה היא "ברכת האירוסין".

הברכה מחולקת לשלושה חלקים:

1. "ציוונו על העריות" – עם מי אסור לנו להתחתן (עם אמא, אחות וכדומה).
2. "ואסר לנו את הארוסות" – גם לאחר שעשינו את שלב הקידושין – ואנחנו מאורסים, אסור לנו עדיין להגיע למגע פיזי.
3. "והתיר לנו את הנשואות לנו ע"י חופה וקידושין" – לאחר הנישואים – מותר לנו להגיע למגע פיזי. אך גם אז, רצוי שזה יעשה בקדושה, לכן סיום הברכה "מקדש עמו ישראל ע"י חופה וקידושין".

למה לעשות חתונה גדולה?

מחכמים: חייבים להיות בקידושין לפחות עשרה אנשים (כולל 2 העדים, החתן והרב העורך את החופה). אך רצוי שיהיו שם הרבה אנשים, כדי שכולם ידעו שהם נשואים זה לזו. וכדי למנוע "קידושי סתר" – מצב שזוג מתחתן, אף אחד כמעט לא יודע על זה, ואז האישה מחליטה לעזוב את בעלה בלי להתגרש, ולהתחתן עם איש אחר, שלא יודע שהיא כבר נשואה לאדם אחר...

מי מברך את ברכת האירוסין?

לפי ההלכה, מותר לחתן לברך את הברכה הזאת בעצמו, אבל נהוג שהרב קורא את הברכה כדי:

- א. שחתן שלא יודע, לא התבייש שהוא לא מברך.
- ב. החתן נרגש מהחתונה, ויהיה לו קשה להתכוון בברכה.

ד. "האשה נקנית" – ע"א 68.

משנה בבבא מציעא:

"האשה מתקדשת בשווה פרוטה".

משנה בקידושין:

"האשה נקנית בשלוש דרכים, בכסף, בשטר ובביאה... וקונה את עצמה בגט (בגרושים) ובמיתת הבעל".

הקניה של האישה, היא לא קניית חפץ, לכן מספיק "שווה פרוטה" – 10 אגורת. הקניה כאן היא מלשון "הקניה" נתינת מעמד חדש. עד עכשיו היינו חופשיים כל אחד לעצמו, ועכשיו מעמדנו השתנה – אנחנו קשורים זה לזה. מסירת הטבעת באה להראות שהחתן והכלה אכן רציניים ברצון להקים משפחה יחד. **החתן לא קונה את הכלה. הגוף שלה, הרצונות שלה והאישיות שלה, נשארים תמיד שלה, ולא שלו.** לכן האישה קונה את עצמה בלי לשלם, (אלא להפך, היא מקבל כסף) בגרושים או במיתת הבעל.

ז. קידושין בטבעת – ע"א 69.

למה מקדשים בטבעת?

על פי ההלכה אפשר לקדש את האשה בכל דבר שהוא שווה פרוטה. אבל כבר מתקופת הגאונים רואים שהם קידשו בטבעת דווקא. (טבעת מזהב דווקא, לפי חלק מהמנהגים, או דווקא מכסף). למה דווקא בטבעת?
1. הטבעת נשארת קבוע על היד, ומזכירה לה שהיא נשואה.
2. הטבעת עגולה, אין לה התחלה וסוף. גם ברית הנישואים צריכים להיות ללא הגבלה של התחלה וסוף...

2.ד. אמירת החתן "הרי את מקודשת לי..."

החתן אומר לכלה לפני שהוא שם את הטבעת על האצבע שהכלה מושיטה לו (להראות שהיא רוצה להתחתן אתו), ואומר לה "הרי את מקודשת לי בטבעת זו, כדת משה וישראל".

למה הכוונה באמירה הזאת?

התוספות – את מיועדת לי. עד עכשיו היית מותרת לכל אחד בעולם. מעכשיו אנחנו מותרים זה לזה, אבל אסורים לכל העולם. (האשה לא יכולה להתחתן עם גבר נוסף, וכיום, גם החתן לא יכול להתחתן עם אשה אחרת).

ה' עז' הקי'לו'סין – ע'ל' 70.

תפקיד העדים:

בדרך כלל העדים אין להם תפקיד, הם רק מספרים מה קרה. בחתונה – העדים הם חלק מהחתונה, בלעדיהם הזוג לא נשוי. נהוג שהחתן אומר לעדים "אתם עדי" – אתם העדים שלי, כדי לגרום להם להסתכל היטב בנתינת הטבעת.

על מה חשוב להקפיד בעדים?

- א. שהם לא יהיו קרובי משפחה של עצמם, או של החתן או הכלה.
- ב. שהם היו יהודים כשרים, בנים מעל גיל 13.

כיצד עושים זאת היום?

הרב משה מינץ:

- א. הרב מראה לעדים את הטבעת, ושואל אותם אם היא שווה פרוטה?
- ב. הרב מבקש מהם לראות היטב את נתינת הטבעת, ולהקשיב היטב לאמירה של החתן "הרי את מקודשת לי בטבעת זו, כדת משה וישראל".
- ג. אם הרב מקריא את המשפט לחתן, והחתן חוזר עליו, הרב צריך להזהר שלא להגיד את המילה "לי", כי אז ה נשמע כאילו הרב מקדש את הכלה, ולא החתן...

1. כתובה – ע'ל' 71.

מה זו כתובה?

כתובה זה מסמך משפטי – הסכם בין החתן לאישה, שם מתחייב החתן לאישה בכל מיני נושאים, בעיקר כלכליים. (מתחייב לדאוג לה לאוכל, בגדים, מימון טיפולים רפואיים ועוד). **אין בכתובה** שום התחייבות של הכלה לחתן....

מתי קוראים את הכתובה?

את הכתובה קוראים לאחר הקידושין, לאחר שהחתן אומר לכלה "הרי את מקודשת לי".

למה קוראים את הכתובה שם?

הקראת הכתובה מפרידה בין החלק של הקידושין לחלק של ברכות הנישואים ("שבע ברכות").

- א. מבחינה הלכתית, זה מאפשר לברך פעם שניה על היין. (לפני ברכת הקידושין מברכים על היין. ורוצים לברך שוב על היין בשביל ברכות הנישואים. אם לא נפסיק בין שתי הברכות, אסור לברך עוד פעם על היין).

- ב. בא להזכיר לנו שמדובר בשני דברים שונים (הקידושין והנישואים) הם בעלי אופי שונה והלכות שונות.

למה הכניסו מסמך כזה יבש ומשפטי לטקס כל כך שמח – החופה?

כדי שהזוג יבין שלהקים משפחה, זה לא רק אהבה ורומנטיקה... צריך לדאוג לפרנסה.... להשאר מציאותיים.

מי נותן, מי מקבל, ומי שומר על הכתובה?

החתן נותן את הכתובה לכלה. לאחר שהחתן קנה את הכתובה ע"י "קניין סודר". העדים צריכים לראות את מסירת הכתובה.

הכלה מקבלת לידיה את הכתובה, ומוסרת אותה לאמא שלה לשמור אותה.

אסור לתת לחתן לשמור על הכתובה.

האשכנזים: לאחר החתונה, האשה שומרת את הכתובה אצלה.

ספרדים: לאחר החתונה – האמא של הכלה שומרת את הכתובה בשביל הכלה (כל זמן שהאמא חיה).

כמה כתובות כותבים?

נהוג למלא שתי כתובות. אחת יפה שנשארת לכלה (אצלה או אצל אמא שלה, השומרת אותה בשבילה).

כתובה שניה – ממלאים אותה, ונותנים לרבנות הראשית לשמור אותה.

המטרה:

אם הכתובה תאבד, יוכלו לסמוך על הכתובה שנמצאת ברבנות.

5. חופה – צ"ל 73.

"החופה" היא החלק העיקרי בחתונה. לאחר החופה יהפוך הזוג לזוג נשוי עם כל המשמעות שבדבר.

מה זו חופה?

יש מחלוקת איזה דבר נקרא "חופה":

א. הבד ששמים מעל החתן והכלה הנקרא כיום חופה. הכוונה לדבר המכסה את הזוג.

ב. ההינומא. לפני שהחתן נכנס לחופה, הוא מכסה את ראש הכלה בבד לבן, הנקרא "הינומא" (או "טול" כיום). כיסוי הפנים של הכלה לקוח מ- רות המואביה שאמרה לבעז "ופרשת כנפיד על אמתך", והיא מתכוונת שבזה שהוא יכסה אותה, הוא בעצם יקח אותה לו לאישה.

ג. הרגע שבו לאחר החתונה – החתן מכניס את הכלה לביתו.

ד. חדר ייחוד – לאחר החופה, **לפי מנהג האשכנזים**, החתן והכלה נכנסים לחדר סגור לכמה דקות, וזה נקרא ייחוד, וכך למעשה הם הופכים להיות זוג נשוי.

לפי מנהג הספרדים – לא עושים חדר ייחוד, והבית אליו הולך הזוג לאחר החתונה, הוא הבית שבו הם מתייחדים.

מנהג נוסף של הספרדים – החתן מתכסה בטלית, ומכסה בה בזמן החופה גם את הכלה. (על פי מה שרות אמרה לבעז).

2.5 ברכות הנ'שלא'ט – עמ' 74.

מתחת לחופה, לאחר קריאת הכתובה, מברכים שוב על היין ומברכים עוד שש ברכות שבח לקב"ה על שברא את העולם, עם יכולת להתחתן ועוד. הברכות האלו נקראות "שבע ברכות".

- הברכות הן "ברכות השבח" – ברכות שמשבחים את הקב"ה.

לאחר הברכות מזכירים את חורבן ירושלים:

- א. נהוג שהחתן אומר "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני, תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי".
- ב. שמים אפר על ראש החתן, במקום שבו מניחים תפילין של ראש. לקיים את הפסוק "פאר תחת אפר".
- ג. החתן והכלה עומדים עם הפנים בחתונה לכיוון ירושלים בזמן החופה.

חדר ייחוד – עמוד 75.

האשכנזים: לאחר החופה הזוג נכנס למספר דקות לחדר סגור, שאף לא אחד יכול להיכנס אליהם או לראות מה הם עושים בו. לפי האשכנזים – החלק הזה הוא סיום הנישואים, ולכן לאחר יציאת הכלה מחדר הייחוד היא צריכה ללכת עם כיסוי ראש.

לכן:

- א. יש דעה שעדיין לא חייבת בכיסוי ראש. וחייבת בכיסוי ראש רק לאחר שיגיעו לחדר בו יהיו לאחר החתונה.
- ב. יש דעה שמספיק שתשאר עם ההינומא (לא לכסות את הפנים, אלא נשאר תלויה מאחור).
- ג. יש דעה שהכלה חייבת לשים כיסוי ראש כאשר היא יוצאת מחדר הייחוד.

הספרדים:

לא עושים "חדר ייחוד" כדי שהכלה לא תתחייב בכיסוי ראש ביציאתה מחדר הייחוד. ואז חדר הייחוד שאחריו היא חייבת בכיסוי ראש – זה המקום שבו הזוג הולך לישון לאחר החתונה. ואז בבוקר היא חייבת בכיסוי ראש.

לאחר החופה

מצווה גדולה לשמח את החתן ואת הכלה, בריקודים, ובכל צורה.

השולחן ערוך: מצווה להלל את הכלה ולהגיד לה שהיא יפה, גם אם זה לא נכון...

רמ"א: מותר אפילו לבטל לימוד תורה (להפסיק ללמוד תורה) בשביל לשמח חתן וכלה.

ימי "שבע ברכות".

- א. במשך שבוע לאחר החתונה, אסור לחתן ולכלה ללכת לעבוד, והם צריכים להיות ביחד ולשמוח יחד.
 - ב. אסור לכל אחד מהם בנפרד לצאת לבד לשוק. (לצאת החוצה).
 - ג. באותו השבוע, בכל ארוחה שהם אוכלים, ויחד עם החתן יש מניין (עשרה גברים יהודים מעל גיל 13), מוסיפים לאחר ברכת המזון את ה"שבע ברכות" שאמרנו החופה.
- "פנים חדשות"** – כדי שיוכלו לברך את השבע ברכות, צריך:
- א. שיהיה מניין.
 - ב. שלפחות אחד מהמניין עוד לא היה ב"שבע ברכות" של הזוג. איש זה נקרא "פנים חדשות".

35. סדר החופה כיום – עמ"ק 76.

- א. לוקחים את החתן לכלה.
- ב. החתן מכסה את הפנים של הכלה בהינומא.
- ג. שני האבות לוקחים את החתן לחופה, ושתי האמהות מביאות את הכלה לחופה.
- ד. יש נוהגים שהורי החתן לוקחים את החתן, והורי הכלה לוקחים את הכלה לחופה.
- ה. החתן נכנס ראשון לחופה, ורק אחר כך מכניסים את הכלה.
- ו. האשכנזים: האמהות או חזות בידי הכלה, ומסתובבות סביב לחתן 7 פעמים.
- ז. החתן והכלה עומדים עם הפנים לכיוון ירושלים.
- ח. עורך הקידושין (הרב) מברך על היין ואת ברכת הארוסין.
- ט. החתן שותה מעט מהיין, והאמא של הכלה נותנת לכלה לשותות מעט מן היין.
- י. החתן אומר לכלה "הרי את מקודשת לי...." ועונד לה את הטבעת לעיני העדים.
- יא. החתן מתכסה הטלית חדשה, ומברך עליה "שהחיינו".
- יב. יש נוהגים שהחתן מתעטף בטלית, ומכסה בה גם את הכלה.
- יג. נוהגים שהחתן שובר כוס, זכר לחורבן בית המקדש.
- יד. קוראים את הכתובה – כדי להפריד בין הקידושין לנישואים.
- טו. החתן נותן את הכתובה לכלה, (מצטלמים..), והיא מעבירה אותה לשמירה לאמא שלה. (יש כאלו שהעדים חותמים על הכתובה לפני החופה, ויש שנותנים לעדים לחתום מתחת לחופה).
- טז. מברכים את "שבע ברכות".
- יז. החתן אומר את "אם אשכחך" ושובר את הכוס.
- יח. לפי האשכנזים: החתן והכלה הולכים לחדר ייחוד.

ח. פסולי חיתון, נישואים אלהים וקידושין עמ"ק – עמ"ק 77.

א. פסולי חיתון:

- אלו אנשים שאסור להם להתחתן אחד עם השני, כגון אח ואחות אסור להם להתחתן. כל הרשימה נמצאת בתורה.
- "ממזר"** – במקרה שילד נולד כתוצאה מחתונה כזאת, הילד נקרא "ממזר" ואסור לו להתחתן עם יהודי.

מעמד שונה – יש מקרים שאסור לזוג להתחתן, למרות שהם לא קרובי משפחה, כמו כהן עם גרושה, או אלמנה עם כהן גדול.

ב. נישואים אזרחיים.

- נישואים אזרחיים – אסורים על פי חוק במדינת ישראל.
- המדינה כן מכירה בזוג שהתחתן בנישואים אזרחיים בחו"ל כזוג נשוי.

מה זה "נישואים אזרחיים"?

לרוב, נישואים אזרחיים מתבצעים כאשר זוג מגיע לפקיד המדינה (במשרד הפנים) ומבקשים שיכירו בהם כזוג נשוי. את הטקס עורך הפקיד. **הפקיד הוא זה שיוצר את הקשר הנישואים בין החתן והכלה.**

על פי היהדות **החתן והכלה** יוצרים את מעשה הנישואים. תפקיד הרב הוא רק לעזור להם לעשות זאת על פי ההלכה.

האם מותר להתחתן בנישואים אזרחיים?

- א. על פי ההלכה, אסור להתחתן בנישואים אזרחיים.
- ב. לפי חלק מהדעות, זוג שחי כזוג נשוי לאחר נישואים אזרחיים, עובר על איסור "לא תהיה קדשה (זונה) בבנות ישראל". כי היא חיה עם אדם שלא נשוי לה.
- ג. מטרת הנישואים היא לבנות בית טהור וכשר, וכאן לא בונים בית כזה...

איך צריך להתייחס לנישואים כאלו, למי שכן התחתן כך. האם הם נשואים? האם במקרה של גרושים, האשה צריכה גט, כי היא נשואה, או זה לא נקרא נשואים, לכן היא לא נשואה, ולא

צריכה גט?

יש בכך מחלוקת בין הפוסקים:

דעה א':

למעשה, הם כן נשואים, (גם אם אנחנו לא אוהבים את זה...).

1. האיש נתן לה טבעת, והיא לקחה אותה מתוך רצון להתקדש. (מתוך הנחה שהיו שם שני עדים כשרים שראו אותה).
2. הם חיים ביחד, וזה גם סוג של נישואים ("קידושי ביאה"), וחכמים אומרים כי "**חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות**". זאת אומרת, אנחנו מאמינים כי זוג המקיים יחסים בצורה קבועה, לא עושים זאת כזנות, אלא כמטרה להקים משפחה.

דעה ב':

נישואים אזרחיים – לא נחשבים נישואים לפי ההלכה. (לכן, אם ירצו להתגרש, לא תצטרך גט).

לדעתם:

1. נתינת הטבעת לאישה, היא לא בשביל לקנות אותה, אלא טקס סמלי בלבד.
2. ההלכה ש"חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות", היא נכונה ליהודי הרוצה לשמור על הלכות התורה. אבל יהודי שבחר לא לחיות על פי ההלכה, אין לו שום בעיה לחיות עם החברה, ללא שום מטרת נישואים, ולא כזנות. ולכן החיים המשותפים לא מוכיחים שהיו כאן נישואים.

הלכה למעשה (מה עושים בבתי הדין במקרה של גירושין?).

בודקים כל מקרה לגופו:

- א. בדרך כלל – במקרה גירושין, ידרשו מהגבר לתת גט לאישה, כי אולי הם כן נקראים נשואים.
- ב. במקרה שהגט עלול ליצור בעיות קשות. (לדוגמא: אם הבעל מסרב לתת לה גט, או האשה ילדה ילד מגבר אחר, בזמן שחיה עם הגבר הזה, אז אם נגיד שהזוג היה נשוי, זה אומר שהילד ששיך רק לאישה ולגבר האחר – הוא ממזר) – אז פוסקים שהם לא היו נשואים כלל.

ד. קידושי שחוק (עמ' 78).

"קידושי שחוק" הם מקרה שבו גבר (גם נער בכיתה ז' שכבר היה לו בר מצווה...) שאומר בצחוק לאישה (גם ילדה מעל גיל 10, נחשבת אישה לנושא הזה), "הרי את מקודשת לי כדת משה בישראל", לפני שני עדים. (סיפורים שקרו, ילד מכיתה ז' בהפסקה ניגש לבת מהכיתה שלו, נתן לה לפני בנים מהכיתה עט, ואמר לה "הרי את מקודשת לי בעט זה כדת משה בישראל"...). במקרה כזה, יש חשש שאולי למרות הצחוק, היה בזה גם טיפת רצינות, והם מקודשים זה לזה, וצריכה לקבל ממנו גט, כדי שתוכל להתחתן עם מישהו אחר בעתיד.

לכן:

- א. כדאי לא לעשות דברים כאלו בצחוק, זה עלול להגמר עצוב ...
- ב. במקרה ובן עושה זאת לבת, כדאי לה לא לשתף פעולה עם "הבדיחה" – ולא לקחת ממנו את החפץ. ואז זה ברור שהיא לא מקודשת לו.

פניית הבית היהודי – עמ' 95.

המטרה בהקמת משפחה, היא ליצור בית מלא באהבה, כבוד לכולם, הבנת השני ועוד. במטרה להקים בית שנעים לחיות בו, ולהצליח לבנות בו חיים יפים.

א. אהבה וכבוד (עמ' 95).

אז איך יוצרים אהבה?

(מסכת כלה) אם אתה רוצה "להדבק באהבת חבריך" – ליצור אהבה עם השני, תחשוב איך לעשות לו טוב. שנאמר "ואהבת לרעך כמוך" "מתוך ש"אהבת לרעך" הרי הוא "כמוך". אם תחשוב איך לעשות לצד השני טוב, הוא יהפך להיות חלק ממך, ואז תאהב אותו/ה.

רבי שמשון רפאל הירש.

כאשר זוג חיי על פי הרוח של היהדות (ולא רק על פי ההלכה היבשה) – יום החתונה הוא היום שבו רק מתחילים לבנות את האהבה. ככול שהזמן עובר, האהבה צריכה לגדול. כי ביהדות – הנישואים לא בנויים על התשוקה (תאוה, יצר המין וכדומה). אלא על החשיבה ("שיקול התבונה") מה נכון להגיד או לעשות, כדי ליצור אורה נעימה ובונה בבית. ואז האהבה מתפתחת וגדלה כל הזמן. לעומת זאת, זוג הבונה את האהבה על הדחפים המיניים, ועל הצורך למלא **לעצמי** את הצרכים שלי, מוצא את יום הנישואים כיום המאושר, אבל האהבה יורדת כל הזמן, כי זו לא אהבה, אלא תאוה...

כבוד:

הזוג צריך לבנות את חייהם מתוך הרבה כבוד אחד לשני. כבוד משני כיוונים:

- א. כבוד = "כבוד מלכים" – יחס מכבד אחד לשני.
- ב. כבוד = כבד, משקל רב. התייחסות רצינית לכל מה שהשני אומר, רומז או מבקש. התייחסות רצינית למחשבות של השני, כי הוא אדם כמוני, שאתו אני רוצה לחיות.

תלמוד בבלי:

אמר רבי חלבו: **"לעולם יהא אדם זהיר בהונאת אישתו"**.

רש"י: אדם צריך להזהר מאוד שלא לפגוע באישתו בצורה שמדבר אליה. כי היא נפגעת ממנו בקלות.

לעולם אדם צריך להיזהר ולכבד את אישתו, כי הברכה וההצלחה של הבית היא בשביל האישה. כמו שכתוב תורה "ולאברם היטיב בעבורה" – הקב"ה עשה טוב לאברהם – בשביל שרה.

תלמוד בבלי יבמות:

"האזהב את אישתו כגופו, ומכבדה יותר מגופו (מי שאזהב את אישתו, כמו שהוא אזהב את עצמו, ונותן לה יותר כבוד, מהכבוד שהוא דורש לעצמו), עליו הכתוב אומר (על איש כזה כתוב בפסוק) "וידעת כי שלום אוהליך" (תדע שתזכה אי"ה לבית שיש בו שלום).

ברור שלא מספיק שהגבר יתן כבוד לאישתו, אלא האישה צריכה גם כן לכבד את הבעל באותה מידה.

תנא דבי אליהו (שם של ספר).

"אין לך אשה כשרה בנשים, אלא אשה שהיא עושה רצון בעלה".
הכוונה היא – כאשר אשה מנסה למלא את רצון הבעל, (ובאותה מידה, הבעל ינסה למלא את רצונות האשה) – הקב"ה יצטרף אליהם, ויעזור להם להקים בית טוב ונעים.

תלמוד בבלי – מסכת סוטה:

"דרש ר' עקיבא: איש ואשה:

זכו – שכינה בניהם.

לא זכו – אש אוכלתם".

מסביר רש"י: במילים איש ואשה יש שתי אותיות משותפות, א' ו ש'. וביחד "אש".
יש שתי אותיות שונות. י' מהמילה איש, וה' מהמילה אשה. ביחד י' – ה' – שזה אחד מהשמות של הקב"ה.

כאשר זוג זוכה, שם הקב"ה נמצא יחד אתם, "זכו – שכינה (הקב"ה) בניהם.
לא זכו – הקב"ה יוצא מהמילים, ונשאר האותיות של "אש" – האש אוכל אותם – שורפת אותם. יש מריבות ושנאה בניהם.
למילה "זכו", יש שלושה הסברים:

א. זכייה – לקבל דבר שמאוד רציתי אותו, וקיבלתי אותו.

ב. זיכוד – ניקוי הלבבות. (שמן זית זך – שמן זית ללא לכלוך או תוספות)

ג. זכות – יש לזוג זכות שבגללה הקב"ה נמצא אתם.

d. life בית (אמצע 97).

אין שני בני אדם זהים. לכל אחד אשיות משלו, לכן זה מאוד הגיוני ששניים שונים הגרים ביחד בצורה כל כך צמודה, יריבו.

הדברים עוד יותר הגיוניים, כאשר מדובר על בן ובת החיים יחד. הם שונים בגופם, בצרכים הפיזיים והנפשיים שלהם, בדרוג של מה חשוב יותר ומה פחות? ועוד...

אז למה שנישואים יצליחו???

הגור אריה:

אכן, כדי שזוג יצליח לחיות מתוך אהבה וקבלת השני, עם המון יכולת לוותר לשני, לסלוח לשני, הם צריכים שהשכינה – שהקב"ה – יהיה בניהם, ויעזור להם. לכן הם "זכו". אם חס וחלילה הקב"ה לא יעזור להם, "אש אוכלתם" הבית יתמלא אש של מריבות....

תלמוד בבלי – מגילה:

"שאלו תלמידיו את רבי זירא – הרב שלהם: איך זכית לחיות עד גיל מבוגר? ענה להם: אף פעם לא כעסתי בתוך הבית שלי. ("אמר להם: מימי לא הקפדתי בתוך ביתי").

הדלקת נרות:

חז"ל רואים חשיבות גדולה בהדלקת נרות שבת. התפקיד שלהם הוא להביא הרבה שלום ואהבה בתוך הבית.

הכוונה לשלום הקשור לקדושה של השבת, אך גם בצורה פשוטה, בית חשוך נותן אוירה לא נעימה. בית מלא אור – נותן הרגשה חגיגית ושמחה.

מה יעשו זוג שאין להם מספיק כסף לקנות יין לקידוש, ונרות שבת?

יקנו נרות שבת, כי הם מוסיפים "שלום בית", ואם ישאר כסף, יקנו יין לקידוש.

רמב"ם הלכות מגילה:

"גדול השלום, שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם, שנאמר "דרכיה דרכי נועם, וכל נתיבותיה שלום".

חכמים מסבירים לנו שצריך ליצור אוירה נעימה בבית. לכן, גם אם צריך להעיר או לתקן, צריך לעשות זאת בצורה נעימה ועדינה. לכן המשנה אומרת שהבן צריך לשאול לפני שבת אם הכל מוכן? ("עשרתם, ערביתם? הדליקו את הנר"). אומרת הגמרא שבעל הבית צריך לשאול את הדברים בצורה נוחה ונעימה, ולא מלחיצה. בלשון הגמרא (מתורגם לעברית) "צריך לומר זאת בנחת, כדי שיקבלו ממנו".

"ושימח את אשתו".

כדי שחיי המשפחה יצליחו, צריך למלא את הבית בשמחה. לכן התורה מצווה שגבר, בשנה הראשונה לאחר החתונה, אסור לגייס אותו לצבא, או לשרות לאומי. למה? "ושימח את אשתו אשר לקח".

רמב"ם:

החתן צריך להתייחד (לדאוג להיות הרבה יחד) שנה שלמה. לא לצאת למקומות רחוקים, או לצבא. תפקידו העיקרי בשנה הראשונה "ושימח את אשתו אשר לקח".

למה רק שנה?**הרב נריה:**

לאחר שנה שהבעל נמצא הרבה עם אשתו, ודואג לשמח אותה, הוא מבין כמה חשוב לשמח את אשתו, ולכן ינסה לשמח את אשתו כל החיים שלו, גם אם זה כבר לא מצווה...

לפי איזה מנהג צריכה האשה לנהוג לאחר החתונה, לשמור על מה שהייתה רגילה, או לקבל את המנהג של הבעל?

ב"ה כיום יש המון חתונות שלחתן מעדה אחת, וכלה מעדה אחרת. לכל אחד מנהגים אחרים. האם האשה חייבת להפסיק את המנהג שלה, ולקבל את המנהג של הבעל?

גמרא: האשה צריכה ללכת אחר המנהגים של הבעל.
הרב חיים דוד הלוי: האשה צריכה להמשיך עם המנהגים שלה, **בתנאי שזה לא גורם למריבות בניהם**. כי מה אכפת לבעל שאוכל לדוגמא אורז בפסח, שאשתו תכין לו אורז לפסח, אבל היא לא תאכל אותו, כי היא אשכנזיה שלא אוכלת אורז בפסח?

הרב עובדיה יוסף זצוק"ל:

אשה אשכנזיה שהתחתנה עם חתן ספרדי, צריכה לקבל את כל המנהגים שלו. הסיבה:

אם היא תשאיר עם המנהגים שלה, אז יהיו בבית שני מנהגים שונים, **וזה יפגע בשלום של הבית**.

אומנם שניהם פוסקים הפוך אחד מהשני, אבל שניהם אומרים שהמטרה שלהם שיהיה שלום בית.

הרב חיים דוד הלוי – כל אחד ישמור על המנהג שלו, כי זה מאוד קשה וכואב לוותר על מנהגים מהבית. אם נדרוש מהאשה לוותר על המנהגים שלה – היא תפגע.
הרב עובדיה יוסף זצ"ל – קשה לשנות מנהג, אבל לחיות בבית שכל אחד עושה מנהג אחר, זה יגרום ליותר מריבות. לכן עדיף שהאשה תלך אחר המנהג של הבעל.
לכן ברור שכל שינוי במנהג – צריך להתקבל בניהם בצורה יפה ונעימה, ולא בכוח, ולא להכריח. כי העיקר הוא לשמור על שלום הבית.

מחלוקת ארנה – פרק 5' – עמוד 109.

א'. מצוות עונה – ח"י אישות בין בן זוג – ע"א 109.

"מצוות עונה" זו אחת משלושת המצוות שהבעל חייב לאשתו. והכוונה למצווה לקיים יחסים מלאים, (לא רק לצורך הבאת ילדים לעולם, אלא גם אם אשתו בהריון, יש לו את המצווה הזאת).

המצווה היא של הגבר. אבל ברור שהמטרה היא שזה יבוא מתוך רצון של שניהם, ללא קשר לחובה של הבעל.

התורה רואה חשיבות גם ביצירת קשר פיזי כחלק המחזק את התא המשפחתי. מטרת הקשר הפיזי היא לא רק לספק את הצרכים המיניים של שני הצדדים, אלא להשתמש במגע הפיזי לחיזוק הקשר הרגשי והנפשי של בני הזוג.

המקור למצווה מהתורה:

את המצווה הזאת לומדים ממה שכתוב בתורה, שאם אדם יהודי לוקח שפחה (כמו עבד, אבל בת) לא יהודיה, מותר לו להיעזר בה להביא ילדים לעולם. התורה רוצה לחזק את הקשר בניהם, ולכן היא מצווה את הבעלים לקיים יחסים מלאים, כדי לחזק גם את הקשר הנפשי בניהם. (כדי שלא יוצר מצב שישכב אתה, רק שירצה הריון, והיא תרגיש כמו פרה שדואגים שתלד, כי רוצים את העגלות שלה...).

אם על השפחה הלא יהודיה = התורה חשבה, ברור שהבעל חייב לעשות זאת גם עם אשתו היהודיה.

מהן החובות של האדון לשפחה (וגם של הבעל לאשתו)?

"אם אחרת יקח לו, שארה, כסותה ועונתה לא יגרע".

"שארה" = מזון, אוכל.

"כסותה" = במה שהיא מתכסה – בבגדים.

"ועונתה" = קיום יחסים ("יחסי אישות").

"הרב יוסף דב סולובייציק."

בניגוד לנצרות שאומרת שאדם קדוש לא מתחתן, ולא נוגע בבנות, כי זה מעשה של חיות, ולא מעשה רוחני טהור, התורה רואה בחתונה – מצווה חשובה מאוד. עד **שכתוב שהקב"ה** "מזווג זיווגים" מחליט למי טוב להתחתן עם מי, ודואג שיתחתנו.

המצווה הראשונה בתורה היא "פרו ורבו" – תדאגו שיהיו ילדים בעולם, ואת המצווה הזאת עושים בעזרת קיום יחסים.

התורה הפכה את המצווה לדבר עדין מאוד המתחשב בבריאות הגוף והצרכים הנפשיים והגופניים. לכן מספר הפעמים שהבעל צריך לקיים יחסי אישות בחודש, תלוי במה הוא עובד, ולכן כמה כוח יש להם.

לכן התורה אסרה להתקרב למגע פיזי בזמן המחזור של הבת, כי זה עלול ליצור זיהומים אצל הבת.

אותה הלכה שכל כך מקפידה שלא יגעו זה בזו כאשר היא נידה (במחזור, כדי לשמור עליה) מחייבת את הבעל כן להגיע למגע פיזי בזמן בו הם מותרים זה לזה. כדי לחזק את הקשר

הפיזי והנפשי בניהם.

ביהדות – גם הפעולות הפיזיות, כמו אכילה, שתיה וקיום יחסים – יכולים להפוך למצווה רוחנית. עד שיש ביהדות מושג שאומר "בעילת מצווה" (קיום יחסים שהם מצווה).

ב. מצוות החיבור האפני – ע"א 111.

לאחר שהקב"ה ברא את האשה, אחרי שלקח צלע מהאיש, וממנו ברא את האשה, כתוב בפסוק "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו, ודבק באשתו, והיו לבשר אחד".

רש"י: כאשר בן מתחבר אל בת, יכול להיות שיצא מזה אדם חדש.

רמב"ן: שואל על רש"י, הדבר הזה נכון לכל בעל חיים, אז במה אנחנו בני האדם, והיהודי השומר הלכה, יותר טובים מהחיות?

לכן מסביר הרמב"ן: בבעלי חיים, הזכר מכניס את הנקבה להריון, ועוזב אותה. היא צריכה להסתדר לבד.

אדם הרוצה להקים משפחה טובה, חייב לראות את אישתו כאילו היא חלק ממנו. ביחד הם גוף אחד, כמו שהאדם היה לפני בריאת האשה. (אין לו תפקיד של להכניס להריון ולהעלם, אלא להפך, להשאר יחד ולעזור בהריון, בגידול הילדים, ובטיפול בבית).
לכן הזוג צריך לעזור את ההורים שלהם, כדי שיוכלו להקים בית שבו הם ביחד בנשמה כל הזמן, וביחד בגוף, כאשר זה מותר.

המהר"ל:

החיבור הפיזי של הגבר והאשה, איננו כמו החיבור הפיזי של החיות המזדווגות. במילים "איש" ו"אשה" – יש שתי אותיות משותפות "אש". ושתי אותיות שונות "י-ה" – שמו של הקב"ה. כאשר הזוג מתחבר פיזית, הם צריכים להרגיש את הקדושה שגם הקב"ה נמצא ברגע זה אתם, והוא מעוזר להם לבנות את החיבור הנפשי גם בעזרת החיבור הגופני.

ד. חיבור מתוך רצון מלא (עמ' 112).

בשפה הרגילה, נוהגים לכנות את הקשר הפיזי בשם "יחסי מין". מושג המביא את הקשר לקשר הבנוי על התאוה המינית.
היהדות מבקשת לתת לאותה פעולה הרבה צניעות וקדושה. לכן זה נקרא "יחסי אישות", הדבר צריך להיות דווקא מתוך רצון משותף להגיע לחיבור הפיזי, ומתוך שמחה בחיבור זה.

תלמוד בבלי פסחים:

רבי אומר שיש חובה "לשמח את אשתו בדבר מצווה (בקיום יחסי אישות).
מסביר רש"י כי החובה היא לשמח את אשתו במעשה זה, גם אם איננו דווקא בזמנים הרצויים לפי ההלכה, אם הוא רואה שהיא רוצה זאת. (אך כמובן שמותר להם לעשות זאת רק כאשר האשה טהורה).

הרמב"ם

הרמב"ם מדגיש כי יחסי האישות צריכים להיות בקדושה. לכן אסור להם לדבר בצורה לא מכובדת ולא צנועה בזמן התשמיש מיטה.

גם כל הקשר הפיזי בין הבעל לאישה חייב להיות צנועה. להתחבק ולהתנשק רק במקום שאחרים לא רואים אותם. הקשר בניהם חייב להיות רק שלהם, לעצמם, בלי שאחרים יראו אותם מתחבקים ומתנשקים.

מאמא וטהרה (עמ' 117).

נידה: כל אישה, ברגע שהיא מקבלת מחזור, היא נעשית טמאה. מאותו הרגע הבעל והאישה צריכים להתרחק פיזית זה מזו, עד לטבילה במקווה.
בימים אלו, האשה נקראת "נידה". (חשוב לזכור כי ישנה חשיבות לשמור על קשר נפשי גם בתקופה הזו!!!).
חשוב לשים לב כי האישה טובלת פחות או יותר בימים שהאישה נמצא בשלב ה"ביוץ" פחות או יותר, ובמילים אחרות, אלו הימים שהסיכוי לאשה להיכנס להריון, הוא סיכוי גבוה יותר יחסית.
בפרק הזה נעסוק בכל נושא הנידה (הלכות ורגש).

פרקי דרבי אליעזר (מדרש).

המדרש מספר כי בחטא העגל, כאשר הגברים ביקשו מהנשים לתת לאהרון את התכשיטים שלהן, כדי לעשות ממנו את העגל, הן לא הסכימו. הן טענו כי עגל לא יכול להחליף את משה רבנו, וחייבים לחכות למשה שיחזור, ולא לעשות עגל במקומו.
בזכות זה, נתן הקב"ה שכר לחדש את החודשים.

הרב יצחק אור זרוע מסביר את המדרש.

ישנו מנהג שנשים לא עושות מלאכה בראש חודש, וזה מנהג טוב.

לראש חודש ולמחזור יש דבר משותף. שניהם לוקחים חודש. (אצל הנשים, ברור שזה לא מדויק, ומשתנה ... אבל בערך זה נכון). בשניהם זה מצב של התחדשות. בתחילת החודש כולנו שמחים שהירח (הלבנה) מתחיל להתמלא מחדש. גם באישה, לאחר שהייתה אסורה על בעלה כשבועיים (גם זה משתנה בין אישה לאישה ומחזור למחזור...), רגע המפגש הפיזי בין הבעל לאישה, הוא ממש כמו חתונה קטנה מחדש. שבועיים של חיבור נפשי, ללא מגע פיזי, יוצר צפייה גבוהה להתחדשות, לרגע ששוב יהיה מותר לגעת זה בזה. ואז, ברגע המגע, הם מרגישים כאילו עכשיו הם התחתנו מחדש.

שלושת המצוות המיוחדות לנשים:

ישנן 3 מצוות שקשורות יותר לנשים, מאשר לגברים (למרות ששלושתן קשורות לגברים).

א. נידה.

ב. הפרשת חלה.

ג. הדלקת נרות שבת.

בשלושת הדברים יש קשר לגבר, אבל האישה היא המרכז.

א. נידה – הקביעה שהיא קיבלה מחזור, הבדיקות שהמחזור הסתיים והטבילה במקווה, כולן של האישה, ולגבר אין חלק בהם. (יש לו את האיסורים שיש בתקופה הזו).

ב. הפרשת חלה – כאשר מכינים בצק לחלות, לחם או לעוגות (ולא ניכנס לפרטים ההלכתיים של דיני הפרשת חלה), האישה צריכה לקחת חלק מהבצק, ולהפריש ממנו "חלה", ולשרוף אותו. מצווה זו, עדיף שיעשו אותה נשים. ורק אם אין אישה שתעשה זאת, גם בן יכול לעשות אותה.

ג. הדלקת נרות שבת – עדיף שבנות תדלקנה נרות שבת. רק אם אין בנות-יש מצווה לגבר להדליק נרות שבת.

הרב יוסף חיים:

המצווה הכי חשובה מתוך שלושת המצוות היא "נידה".

א. כי כולה קשורה לדברים שאין לגברים (מחזור), ולכן כל המצווה מבוססת על האישה.

ב. הרבה איסורים קשורים דיני נידה. אם היא שומרת עליהם, היא עושה דברים מאוד חשובים, לכן, ברור כי גם השכר שלה גדול מאוד.

סמכות הנ'דה והלכה – עמ' 120.

הקדמה ביואלוית:

כאשר הבת נולדת, יש בגופה כ-400 ביציות רדומות הנשמרות בשחלות. החל מהרגע שהיא מקבלת מחזור, פרוש הדבר שביצית אחת הבשילה, ומוכנה להתחבר לזרע של הבן, ולהפוך לעובר ותינוק/ת.

באותו הזמן נוצרת רירית עבה בתוך הרחם, המוכנה לקלוט את העובר שנוצר בפגישה בין הבצית לזרע.

במידה שהביצית לא נפגשה עם הזרע, לאחר שבועיים הביצית תפלט, והרירית העבה תתפרק, ותצא החוצה מגוף האישה. בסיום יציאת הרירית, ביצית חדשה תבשיל, ורירית חדשה תבנה ברחם.

הרגע שבו הביצית הבשלה יוצאת, ומחכה לפגוש זרע, נקרא "ביוץ", ולכן זה הזמן שיש בו הסיכוי הכי גבוה להיכנס להריון.

זיבה ונידה.

בימים שבהם הרירית יוצאת החוצה, הבת רואה דימום. בהלכה ישנן שתי אפשרויות:

א. "זיבה" – זו בת שיש לה מחזור קבוע לחלוטין. אישה כזאת, מהרגע שרואה טיפת דם

של המחזור ("אפילו טיפת דם כחרדל") היא טמאה. אישה כזאת, מהרגע שראתה

טיפת דם היא מתחילה לספור 7 ימים, ואז בסוף היום השביעי היא טובלת במקווה,

והיא טהורה.

- ב. **"נידה"** – אישה שהמחזור שלה לא קבוע לחלוטין, נקראת "נידה". אישה כזאת צריכה לחכות שבעה ימים **אחרי** שהמחזור הפסיק, ורק אז לטבול במקווה ולהיות טהורה.
- ג. **"שבעה נקיים"** – כאשר האשה היא נידה, שבעת הימים שהיא סופרת לפני הטבילה במקווה נקראים "שבעת נקיים" – 7 ימים שהיא נקייה מהדימומים, עד לטהרה בעזרת המקווה.

"חומרא דרבי זירא"

כבר בתקופת הגמרא (לפני כ-2000 שנים) חכמים החליטו שרוב הבנות לא יודעות להחליט האם המחזור שלהן הוא קבוע (ואז היא "זבה") או משתנה (ואז היא נידה), ולכן כל הבנות החליטו להתייחס למחזור שלהן כאילו הוא לא קבוע – כאילו הן "נידה", ולכן הן מתחילות לספור 7 ימי טהרה = **"שבעה נקיים"** מהרגע שבו המחזור הפסיק לחלוטין ואז הן טובלות במקווה. כמו שאמר רבי זירא: **"בנות ישראל החמירו על עצמן, שאפילו רואות טיפת דם כחרדל, יושבות עליה שבעה נקיים"**.

הרמב"ן:

מכיוון שקשה לחשב מתי האשה היא "זבה", ומתי היא "נידה", ובגלל הגלות והצרות של עם ישראל, קשה לבנות ישראל את זה. לכן כל הבנות **חייבות** להתייחס אל עצמן כאילו אין להן מחזור קבוע לחלוטין, ולכן הן "נידות".

הרב מרדכי אליהו זצ"ל.

יש הרבה סיבות למה לקבל את "חומרא דרבי זירא", ולהגיד שכולן כיום נידות. אך החשובה שבהן היא: כדי שכל הבנות יספרו את הימים לפני הטבילה במקווה באותה צורה, כדי למנוע טעויות של בנות שלא ידעו לבדוק האם הן "נידות" או "זבות". לכן הן צריכות להחמיר כאילו הן נידות.

נחמאנא fe דני' מלאה וטהרה – אמר 123.

דיני טומאה וטהרה, נראים כקשים ריגשית, וקשה לעמוד בהם. המדרש אומר שבעיני הקב"ה הדבר הפוך.

על המילים "שחורות כעורב" (מתוך מגילת שיר השירים) הוא מסביר כי הדינים הנראים לנו שחורים – קשים ולא נעימים, דווקא הם "ערבים" (מוצאים חן בעיני הקב"ה, כמו אוכל ערב = אוכל טעים).

הרמב"ם:

צריך להסתכל על המצוות האלו:

א. מצד אחד – אלו גזרות, הקב"ה החליט ואנחנו צריכים לקיים, גם אם זה קשה או לא נראה לנו.

ב. הטבילה במקווה, היא לא שלמה אם האשה הטובלת לא רוצה לטהר את עצמה, ואת הנפש שלה. לאחר הטבילה – הגוף אכן לא משתנה. אבל הנפש שרוצה להיטהר, נעשית טהורה בעזרת הטבילה. כמו שנאמר "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם".

ג. הרצון לטהר את הנפש, הוא לא רק של האשה. אלא כל אדם המרגיש שהוא רוצה להיות טהור יותר, במדרגה רוחנית גבוהה יותר, לאחר שהתנהג טוב יותר, הנפש שלא כאילו תשטף על ידי מים טהורים, והוא ירגיש טהור יותר.

על פי רבי יהודה הלוי – בספר הכוזרי.

רבי יהודה הלוי (ריה"ל) מסביר כי בהוצאת זרע (של הגבר) לבטלה (סתם), יש כאילו רצח של תאי זרע. במקום שישנו מוות – יש טומאה. (אדם מת הוא טמא, וכל מי שנוגע בו נעשה טמא). לפי אותו הסבר, ניתן להסביר כי גם בגוף האשה, כאשר מגיע המחזור, זה אומר שביצית שיכלה יחד עם זרע (של הגבר) – להביא ילד חדש לעולם, מתה. ואם דבר שיכל להפך לתינוק מת בתוך גוף האשה, היא נהפכת לטמאה.

ד. הלכות בני הולד בימים שהם אסורים לה לזו (עמ' 125).

"דיני הרחקות"

מהרגע שבו קיבלה האשה מחזור, עד לרגע שבו היא תטבול במקווה, אסור לזוג ליצור שום קשר של מגע פיזי. (חיבוק, נשיקה ועוד). המצב הזה מחייב אותם לפתח קשר חזק בניהם שלא תלוי בקשר פיזי, אלא רק בקשר נפשי. ברור כי רק הם צריכים לדעת האם הם כרגע מותרים או אסורים זה לזו. המידע הזה הוא שייך רק לעצמם ביחד.

מסכתות קטנות:

מהפסוק "ואל אשה בנית טומאתה, לא תקרב לגלות ערווה", לומדים שאסור להתקרב אל האשה כאשר היא "נידה" – במחזור עד לטבילה, כולל לא לישון יחד באותה מיטה, לא להתחבק ולא לנשק ועוד. חכמים הוסיפו איסורים (דברים שאסור לבעל והאשה לעשות בימים האלו) כדי שהם לא יעשו דברים שאסור להם לעשות מהתורה.

מדרש תנחומא:

בתורה כתוב "ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים". למה התורה אומרת "ימים רבים", הרי מדובר רק על כמה ימים, ולא על "ימים רבים"? עונה המדרש:

גם אם אלו רק כמה ימים, אלו ימים קשים לבני הזוג, ונראים להם כמו הרבה ימים.

למה התורה רצת שיהיו אסורים?

כי בזמן הזה היש המון געגוע של שני בני הזוג, לרגע שיהיה להם מותר לגעת זה בזה. לכן, לאחר הטבילה – זה ממש כמו חתונה קטנה מחדש. דבר שמאוד מחזק את הקשר בין בני הזוג.

תלמוד בבלי:

למה עושים ברית מילה ביום השמיני ללידה? רשב"י: שלא יהיה להורים קשה לראות את כל האורחים שמותר להם לגעת אחד בשני, ולהם אסור.

הרב קלמן:

התקופה שבה הזוג אסור זה לזו, זה דבר שמאוד חשוב לבניית חיים משותפים ונכונים. כאשר זוג מותר כל הזמן אחד לשני, עלול להיווצר קשר שכולו בנוי על יצר התאוה, ולא על קשר נפשי עמוק. בימים שהם אסורים, הם במצב שנאמר בשיר השירים "פתחי לי אחותי רעייתי" – יש מצב שהקשר בין הבעל לאישה הוא קשר של אח לאחות ("אחותי"). קשר של קירבה גדולה, שאינו בנוי על קשר פיזי, אלא רק על קשר נפשי. בימים אלו – חשוב לחזק את הקשר הנפשי בין בני הזוג.

הרב מרדכי אליהו:

חכמים קבעו אלו דברים אסורים בין הבעל לאישה בימי הנידה, ועליהם אסור להוסיף. הדברים שנאסרו היו דברים שעלולים להביא לקירבה פיזית. אך כל דבר אחר, גם בתקופת הנידה – הבעל חייב להמשיך לחזק את אשתו, לעודד אותה, לשמח אותה, ו"לכבד אותה יותר מגופו".

בתלמוד מסופר על חכמים שאסרו על האשה הנידה להתקשט (להתלבש יפה, לשים איפור וכדומה), עד שבה רבי עקיבא, ואמר שמותר לה לעשות את כל זה, כדי שלא תתגנה (תהיה מכוערת) בעיני בעלה (שתראה מגעילה בעיניו) ויגרש אותה. על הפסוק "נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה" מסבירה הגמרא שמדובר על מי שטופס לזוג את המיטה שלהם. ורב יוסף אומר שאסור לטפוס את המיטה של בני הזוג, גם אם היא נידה, כי בני הזוג מדברים על דברים אישיים בחדר ובמיטה שלהם, גם בלי לגעת אחד בשני. לכן, אומר הרב מרדכי אליהו, אסור להוסיף איסורים בכל ההרחקות של הנידה.

3. סוגה בשירי – מהותם *le* ימי ההרחקה. (עמ' 127).

מצב הנידה מתואר בשיר השירים "סוגה בשושנים". השושנה היא פרח עדין, יפה עם ריח טוב. אך לעבור אותו, זה ממש קל. נגיעה קלה, והפרח מתפרק.

המדרש על שיר השירים:

בעל יהודי הרוצה לשכב עם אשתו, והיא אומרת לו שהיא קיבלה מחזור, מיד הוא עוזב אותה. למה? האם מישוהו טופס אותם בכוח? ממש לו! כל ההפרדה יוצאת מתוך הרצון של הזוג לקיים את הלכות נידה.

זוג יהודי השומר הלכה, לא צריך לבנות גדר בינו לבינה. מספיקה ההלכה האוסרת עליהם את המגע, שלא יגעו אחד בשני.

הרב יוסף דב סולובייציק:

אין מי שמכריח את בני הזוג להיפרד בגלל הנידה. אף לא אחד ידע אם הם לא יקפידו על הלכות נידה. הכל נעשה בחדרי חדרים, בחדר השינה. אף לא אחד ידע מה עשו. למרות זאת, גם בחור צעיר, חתן, שכל כך מחכה לרגע שיהיה לו מותר לגעת בכלה שלו. ברגע שהיא אומרת לו שראתה טיפת דם, הוא מתגבר על התאוה שלו, ולא נוגע בה עד לטבילה שלה. זוגות כאלו הם ממש גיבורים, כי "איזהו גיבור? הכובש את יצרו".

הפסק טהרה ושבועה נק"ט (עמ' 129).

א. הפסק טהרה.

מהרגע שבו ראתה האישה דם מחזור, היא מתחילה לספור 5 ימים (ולפי חלק מהספרדים 4 ימים).

בסוף היום החמישי (או הרביעי, תלוי במנהג), לפני השקיעה, האישה צריכה לעשות בדיקה יסודית פנימית, כדי לוודא כי אכן הדימום הפסיק. השלב הזה נקרא "הפסק טהרה".

הרב מרדכי אליהו:

השלב של הפסק הטהרה הוא חשוב מאוד. כי עד לרגע הבדיקה, אנחנו מתייחסים לאישה כאילו היא עדיין טמאה כתוצאה מהדימום.

לאחר "הפסק הטהרה" אנחנו מתייחסים לאישה כטהורה. לכן האשה צריכה לבדוק היטב לוודא שהיא יכולה לעבור משלב הטומאה לשלב הטהרה.

שבועה נק"ט (עמ' 129).

מה זה "שבועה נקיים"?

בתורה נאמר "וספרה לה שבעת ימים, ואחר תטהר".

מרגע הפסקת הדימום, צריכה האשה לספור שבעה ימים שבהם אין לה דימום, הנקראים "שבועה נקיים".

מה עושים ב"שבועה נקיים"?

במשך שבעה ימים לאחר הפסקת הדימום, צריכה האשה לעשות בדיקה פנימית בבוקר ולפני השקיעה, כדי לוודא שאכן הדימום פסק, ולא חזר.

"האם "הפסק הטהרה" הוא חלק מהבדיקות של "שבועה נקיים"?

לא! הפסק טהרה הוא דבר נוסף שעושים אותו בלי קשר לבדיקות של ה"שבועה נקיים".

טבילה במקוה (עמ' 130).

בליילה שלאחר היום השביעי של ה"שבועה נקיים" – האשה הולכת לטבול במקוה, ואז היא טהורה, ומותר לה ולבעלה להגיע גם למגע פיזי בניהם.

היכן טובלים?

במקוה כשר, מעיין, ים, או נחל בנקודה שהמים לא זורמים שם. לפי הפסוק "אך מעין ובור, מקוה מים יהיה טהור".

מי שטבלה בכל מקום אחר, כמו אמבטיה, בריכת שחיה וכדומה – נשארת טמאה, ונשארת "נידה".

כיצד טובלים?

בזמן הטבילה, כל גוף האשה חייב להיות בבת אחת במגע עם המים. לכן יש להתכונן לטבילה שלא יהיה על הגוף שום דבר שיפריד בין הגוף למים, כמו הורדת אודם, איפור, טבעות, שער שרגילה להוריד ועוד.
כל כלה לפני החתונה צריכה ללמוד את כל הפרטים בנושא.

מתי רצוי לטבול?

הרב מרדכי אליהו:

יכולה לטבול בלילה של ליל יום השמיני. לפחות 20 דקות לאחר שקיעת השמש באותו היום. תטבול לאחר שהתכוננה כמו שצריך. תשתדל שחוץ מבעלה והבלנית (אשה העוזרת לנשים לטבול במקווה), אנשים אחרים לא ידעו שהיא טובלת. (תטבול בצינעה).

מה מברכים בטבילה?

לאחר שהיא טבלה, כאשר היא עדיין בתוך המים, מברכת "ברוך ... אשר קדשנו ... על הטבילה".

על מה ומי חייבים להקפיד בטבילה?

הרב אלישיב קנוהל:

חייבים להקפיד על:

- א. שלא יהיה שום דבר שיפריד בין הגוף למים. ("חציצה").
- ב. המים צריכים לכסות את כל הגוף בבת אחת (כולל השערות).

מי טובל?

- א. אדם העובר גיור.
- ב. יהודי הרוצה לעלות להר הבית.
- ג. אישה הטובלת לטהרה.

משניות הטבילה במקווה (עמוד 132).

למה הטבילה הופכת את האשה לטהורה? איננו יכולים להבין בצורה מלאה. אלא מאמינים שאם כך הקב"ה ציווה, זה הדבר הנכון לעשות. חכמים ניסו לתת הסברים אנושיים למצווה.

ספר החינוך:

- א. בטבילה, צריכה להרגיש כאילו נברא מחדש. הגוף נמצא כולו בתוך המים, כמו שהעולם כולו היה מכוסה במים, לפני הבריאה ("ורוח אלוקים מרחפת על פני המים"). האשה בטבילה צריכה להרגיש כאילו היא מתחילה חיים חדשים, ולכן היא יכולה להתחיל לעשות פעולות טובות חדשות.
- ב. תפקיד המים (בן השאר) לנקות ולכבס. מי המקווה מנקים ומכבסים את הנפש מהחטאים.

המגיד מקוז'ניץ.

האשה במקווה דומה לתינוק בתוך בטן אמו. התינוק הערום מוקף כולו במי השפיר. האשה שדאגה ששום דבר לא יפריד בינה ובין המים, מוקפת מכל הכיוונים במים. האשה צריכה להרגיש שהיא יוצאת מהמקווה, כאילו היא נולדה מחדש.

הרב שמואל בורנשטיין.

אדם לא יכול לחיות כאשר הוא מוקף מים הרבה זמן. (כי הוא יחנק). לכן כאשר האשה טובלת, היא כאילו קיבלה את החיים שלה מחדש, ויכולה להתחיל חיים חדשים טהורים יותר. כמו הטבילה במים, כך זו החזרה בתשובה. החזרה בתשובה צריך להרגיש כאילו הוא בתוך ים עמוק, כאילו הוא איבד את חייו. רק אז, הוא יכול לחזור בתשובה, ולבקש להתחיל חיים חדשים טובים ונכונים יותר.

כאשר האשה טובלת, היא מקפידה שלא יהיה עליה שום דבר שיפריד בינה ובין המים. גם בחזרה בתשובה, צריך להרגיש שאני מסיר את כל המחיצות ביני ובין הקב"ה, ורוצה להתחבר לקב"ה דרך התורה והמצוות.

חיבור לקדושת בית המקדש (עמ' 133).

הנביא זכריה אומר שבבית המקדש השלישי, מעין קטן יצא מתוך קודש הקודשים, והוא יוצא בשתי נחלים קטנים. והם מתרחבים יותר ויותר, עד שכאשר המים יגיעו לפתח ביתו של המלך דוד, הם יהפכו לנחל גדול. במים האלו יטבלו היהודים שרוצים להיות טהורים, אחרי שהם היו טמאים מסיבה כל שהיא.

אנחנו רואים שזכריה הנביא מחבר את הטבילה במקווה למקום הכי קדוש ביהדות – קודש הקודשים. כך צריכה האישה להרגיש בטבילה, כאילו היא טובלת במים היוצאים מקודש הקודשים.

קרבנות ה' בטבילה (עמ' 134).

רבי עקיבא מתאר ואומר כי מי שמטהר אותנו באמת, זה הקב"ה, ולא המים. כך כתוב בפסוק "וזרקתי עליכם מים טהורים, וטהרתם" האדם הטובל צריך להקפיד על כל ההלכות, ואז כאשר הוא טובל, הוא הקב"ה מטהר אותו.

רגע הטבילה, זה רגע שהקב"ה בעצמו מתחבר למעשי, ומטהר אותי. בטבילה אפשר לחוש את הקירבה של הקב"ה אלי.

המהר"ל מפראג.

במקווה אין טומאה. אדם טמא נכנס למקווה, המקווה נשאר טהור, וגם הטמא נעשה טהור. כדי שהאדם יהיה טהור, הוא חייב לוודא שהוריד מעליו כל דבר שיחצוץ – שיפריד בינו ובין המים.

כך גם כאשר האדם דואג לחזור בתשובה שלמה, להסיר מעליו כל מעשה רע, ואז הקב"ה שאינו יכול לעשות שום דבר רע (בהקבלה למקווה שלא יכול להיות טמא), מטהר אותו, והופך אותו מרשע, לצדיק (=טהור).

ספר עקדת יצחק.

מי שמטהר את הטמא שטובל במקווה, זה הקב"ה. כי מי המקווה לא מנקים את האדם, כי הרי הוא כבר ניקה את עצמו לפני שטבל. אז מה עושים מי המקווה? על כך עונה רבי עקיבא – שמי המקווה מאפשרים לקב"ה בעצמו לטהר את הטמא. כך ממש הטמא מתחבר לקב"ה בטבילה.

עמ' 135 (עמ' 135).

כמו שאדם הולך לרופא משפחה עם שאלות ובעיות, כך גם יהודי צריך לדעת לפנות לרב עם שאלות.

כמו שעדיף ללכת לרופא המשפחה שמכיר את כל היסטוריה הרפואית של המשפחה, מכיר את הדאגות והפחדים של החולה, ולפי כל הנתונים האלו, הוא מחליט מה לעשות עם החולה, כך

גם רב שאלו אני הולך קבוע, כאשר אני שואל שאלה הלכתית, הרב מכיר אותי ואת משפחתי, ובהתאם להבנת כל המצב, הוא פוסק הלכה.
את הרב ואת הרופא לא יכול להחליף המחשב. כי רק אדם המקורב לחולה או לשואל, מבין את כל המכלול, ועונה מתוך הבנת כל המצב, את תשובתו.

כדי להיות רב פוסק, דורשים ממנו "לשמש" רב אחר, להיות יחד עם רב אחר, כדי ללמוד ממנו איך פוסקים הלכה.
גם בנושאי חיי המשפחה וטהרת האשה, פונים פעמים רבות לרב. הרב שמבין עד כמה הדברים אישיים, והצניעות יפה להם. עונה מתוך הבנת מכלול המצב, וידיעת התורה.

כיסוי ראש (ע"פ 139).

דת משה ודת יהודית.

דת משה – דברים שהאשה חייבת בהם מהתורה.
דת יהודית – דברים שהאשה חייבת בהם מחכמים.

האם אשה נשואה חייבת ללכת עם כיסוי ראש?

במדרש הלכה: לומדים מהפסוק "ופרע את ראש האשה" (הפסוק מדבר על מקרה שבו בעל חושד באשתו שהיא הייתה עם איש זר, ואז הוא מביא אותה למקדש. חלק מתהליך הבדיקה האם זה נכון או לא, הכהן צריך "לפרוע את ראש האשה" = להוריד לה את הכיסוי ראש). ואומרים, אם הכהן מוריד לה את הכיסוי ראש, זה סימן שהיא הייתה צריכה ללכת עם כיסוי ראש.

(בתלמוד יש הסבר נוסף למילה "ופרע" שאומר כי הנשים הנשואות הלכו עם שער אסוף, צמה וכדומה, והכהן היה פותח לה את הצמה. אך להלכה, פוסקים שהכוונה לכיסוי ראש).

לכן מסקנת הגמרא: אשה חייבת ללכת עם כיסוי ראש מהתורה = דת משה.

לפי הגמרא, האשה חייבת מהתורה ללכת עם כיסוי ראש חלקי וקטן, מהתורה מספיק שתשים רשת קטנה, שדרכה יראו את כל השערות שלה, וזה מספיק.

מחכמים = דת יהודית – חייבת ללכת עם כיסוי ראש מלא.

ההלכה:

המשנה ברורה: אשה נשואה חייבת ללכת עם כיסוי ראש מלא, גם אם היא גרה במקום שהרבה נשים לא מכסות את ראשן.

הרב עובדיה יוסף: הכיסוי ראש הוא מצווה מהתורה. וגם במקומות שנשים לא מקפידות ללכת עם כיסוי ראש, כן חייבות ללכת עם כיסוי ראש.

אופן הכיסוי – ע"פ 141.

הרב משה סופר – חייבים לכסות את כל השערות.

הרב משה פיינשטיין – חייבים לכסות את כל הראש. אבל אם קצת שערות לא מכוסות (עד 2 ס"מ), זה עדיין נקרא כיסוי ראש כשר.

אם רוצה להתחתן עם אשה טובה, ויודע כי היא מתכוונת להשאיר קצת מהשערות מחוץ לכיסוי ראש, יכול להתחתן אתה.

אמי צריך לכסות את הראש? ע"פ 142.

בתלמוד: לאישה קימחית היו 7 ילדים שהיו כהנים גדולים. שאלו אותה "בזכות מה יצאו לך 7 ילדים כאלו צדיקים?"

התשובה שלה: בזכות זה שמעולם לא ראו קורות הבית שלה את השערות שלה. (היא הלכה עם כיסוי ראש גם בבית).

הרב משה פיינשטיין: בחוץ – חייבת ללכת עם כיסוי ראש.

בבית – מותר ללכת בלי כיסוי ראש, גם אם אשתו נידה.

הרב עובדיה יוסף: בבית – לא חייבת ללכת עם כיסוי ראש.

מי שרוצה להחמיר וללכת עם כיסוי ראש בבית, זה מנהג חסידות, ולא

חובה. (כמו האשה הקימחית).

הרב אליעזר מלמד (סיכום דעות).

רמב"ם, משנה ברורה וחתם סופר – חייבת בכיסוי ראש גם בתוך הבית.

אגרות משה – מותר ללכת בתוך הבית ללא כיסוי ראש, בתנאי שרק הבעל והילדים יראו

אותה, אבל אם יש שם אורחים, חייבת לשים כיסוי ראש.

בזמן שהולכת לישון בבית שלה – לפי כולם, מותר לה להוריד את הכיסוי הראש.

כיסוי ראש eka הפטיס רצ'ונ'יט – עמ' 143.

הרב eken pife:

האשה צריכה לשמור על ההלכה, ולא יותר.

אם מטרת הכיסוי ראש הוא שהאישה לא תגרה את הגבר שהוא לא בעלה, אז:

א. למה אישה לא נשואה לא חייבת בכיסוי ראש?

ב. אם האשה הולכת עם כיסוי ראש לפי ההלכה, אבל לובשת בגדים שנקראים צנועים לפי

ההלכה, אבל מאוד מושכים את הגבר, אז זה אומר שאסור לה ללכת בהם? הרי ברור

שמותר!

לכן המסקנה: אשה צריכה לשמור על ההלכה, ולא יותר. אם המראה שלה מושך את הבנים,

שילמדו לא להסתכל עליה. זו בעיה שלהם, ולא שלה!!!

חובות פ'חסי הור'יט יל'דיט – עמ' 163.

כ'פול' הור'יט – עמ' 164.

א. צריך להזהר בכבוד הורים, ולתת להם יחס של מורא – פחד של כבוד.

ב. מה זה מורא?

1. לא לשבת במקום של אבא.

2. לא להגיד לאבא בצורה לא יפה שלדעתי הוא טועה.

3. לא לקרוא לאבא בשם הפרטי, אלא בשם "אבא". אלא להגיד "אבא", או כאשר

מדבר עם אחרים, יגיד "אבי מורי".

ג. עד כמה צריך לכבד אותם?

אפילו אם הוא מעביר שיעור לפני הרבה אנשים, והם נכנסים לשיעור, ויורקים עליו,

אסור לו לענות להם.

ד. כיבוד הורים – קונה להם כל מה שהם צריכים, ונותן להם את זה בצורה יפה ונעימה.

ה. של מי הכסף שאתו הוא קונה? של ההורים. אין להם כסף, ולו יש כסף – יקנה מהכסף

שלו. אין לו כסף, לא חייב לקחת כסף צדקה בשביל לתת אוכל להורים.

ו. חייב לעמוד לפני אבא, כאשר הוא נכנס.

ז. עד כמה צריך לכבד את ההורים?

אפילו לקחו לו את הארנק מלא כסף, וזרקו אותו לים, לא יכעס עליהם, אלא יקבל

זאת באהבה.

ח. אם רואה שאביו עובר עברה(עושה דבר שאסור לעשות) – לא יגיד "אבא אתה טועה,

אתה לא בסדר", אלא ישאל בצורה עדינה ויפה "אבא לא אמרת לי שאסור לעשות דבר

כזה?

ט. אם האבא אומר לבן לעשות דבר שאסור לעשות אותו מהתורה או מחכמים – אסור

לבן לשמוע בקולו.

י. הבן והבת חייבים לכבד את ההורים. אבל, ברגע שהאשה מתחתנת – היא חייבת

לשמוע בקול בעלה, ולכן יכול להיות שבגלל בעלה, היא לא תוכל לכבד את ההורים

שלה. לכן, אם בעלה מת, או שהיא התגרשה, היא שוב חייבת לכבד את ההורים.

יא. אסור להורים לדרוש מהילדים שיעשו בשבילם הרבה, או לדרוש מהילדים שיכבדו אותם יותר מידי, כי זה יגרום לילדים להפסיק לכבד את ההורים.

למה צריך לכבד הורים? עמוד 165.

ספר החינוך:

הכרת הטוב. אדם צריך להודות למי שעשה לו דברים טובים.

ילד צריך להודות להורים שלו:

- א. כי רק בזכותם הוא קיים.
- ב. כאשר היה קטן, (ולפעמים גם בגיל מבוגר) הם טיפלו בו, כאשר הוא לא יכל להסתדר לבדו, או היה זקוק לעזרה.
- לאחר שהילד יבין למה הוא צריך לכבד את הוריו, הוא יבין כי עליו לכבד את הקב"ה. כי:
- א. בלי הקב"ה הוא לא היה נולד.
- ב. לא הייתה לו נשמה.
- ג. הקב"ה ברא אותו עם גוף בריא ונפש בריאה.
- ד. הקב"ה נתן לנו את השכל והיכולת לחשוב.

הרב שמשון רפאל הירש.

המשך השושלת. העברה מאב לבן.

כל ההמשך של עם ישראל תלוי בכך שהאבא והאמא מעבירים את המסורת לילדים. כל האמונה בקב"ה, קיום המצוות, המסורת, הערכים שלנו עוברים מאב לבן. הבן צריך להודות לאבא שמעביר אליו את המסורת וכו', כדי שגם הוא בעתיד, כאשר יהפוך להיות אבא, יוכל להעביר את הכל לילדים שלו.

אימא תורה (167).

מי חייב ללמד את מי תורה?

- א. האבא חייב ללמד את הילד מהרגע שהילד לומד לדבר. כמו שכתוב: "ולמדתם אותם את בניכם לדבר בס".
- ב. חייב ללמד גם את הנכד. שנאמר "והודעתם לבניך, ולבני בניך".
- ג. חייב ללמד כל ילד מישראל, אם הוא יכול לעשות זאת. שנאמר "ושננתם לבניך" וחכמים מסבירים כי הכוונה בבנים זה גם התלמידים.
- ד. אם האבא מסוגל ללמד ילדים אחרים, הוא חייב ללמד קודם את ילדיו, ואחר כך את נכדיו, ורק אם יש לו זמן, שילמד גם ילדים אחרים.
- ה. האבא חייב לשכור מלמד שילמד את הבן שלו תורה.
- ו. עד גיל 6 האבא מלמד את הבן בעצמו קריאת שמע, וקצת פסוקים. בגיל 6 עדיף להעביר את התפקיד לאנשי מקצוע (מורים ורבנים), ואז יש מצווה לאבא לשכור לילד מלמד.

איך התחילו בתי הספר? (תלמוד בבלי).

בהתחלה, מי שהיה לו אבא שילמד אותו תורה, למד מהאבא. למי שלא היה אבא שילמד אותו תורה – לא למד. התקין יהושע בן גמלא, שיקימו בתי ספר בירושלים (לפי הפסוק "כי מציון תצא תורה"). ועדיין, מי שהיה לו אבא, האבא דאג להביא את הבן לירושלים ללמוד. מי שלא היה לו אבא שיביא אותו, לא למד. ואז בא יהושע בן גמלא, ואמר שיקימו בתי ספר בכל מקום, שהילדים יוכלו ללכת ללמוד, גם אם אין להם אבא שיקח אותם. הוא אמר שיכניסו את הילדים לבית הספר מגיל 6 או 7, תלוי בהתפתחות של הילד.

(הוא למד זאת מהפסוק שכתוב "ולמדתם אותם", אבל את המילה "אותם" כתוב בלי ו', ואז זה יוצא "אתם", אם אין אבא, אז תלמדו אתם).

מי צריך להקים את בתי הספר? (עמוד 168).

ספר החינוך: "חייב הציבור" – כל קהילה, כל יישוב חייב לדאוג להקים לעצמו בתי ספר טובים.

אילו מורים צריך לקחת?

הרב חיים דוד הלוי:

דווקא מורים שומרי מצוות, ויראי שמים (שמאמינים מאוד בקב"ה), כדי שיחנכו את הילד לאמונה בקב"ה ולקיום מצוות.

מי שלוקח מורים שהם הפוך מזה – מקלקל את הנפש של הילד.

אבל עדיין **החובה העקרית של החדרת האמונה והמצוות לילד היא של האבא**. כי הילד מרגיש שהאבא אוהב אותו באמת, ולכן הוא מוכן להקשיב ולהתחנך ממנו באמת.

מי חייב לדאוג ללמד את הילד תורה?

המצווה היא של האבא, אבל האמא צריכה להיות שותפה בחינוך.

היכן מצאנו במקורות שפעולות האמהות היו אלו שגרמו לילדים לצאת גדולים?

א. שמות רבה: "כדי שיהיו מנהיגות את בניהם לתורה" – האמא יכולה לכוון את הילד שלה ללמוד תורה.

ב. מסכת אבות – על רבי יהושע כתוב "אשרי יולדתו" – אומרים לאמא שכיף לה שיצא לה ילד כזה, סימן שזה גם בזכותה. מה עשתה האמא של יהושע?

כאשר הוא היה תינוק, הייתה לוקחת אותו בעריסה למקום שבו לומדים תורה, כדי שיתרגל ויאהב את לימוד התורה.

נ"ל א"י – עמ' 169.

אחת החובות של ההורים היא לדאוג שהילדים יתחתנו. מה התפקיד שלהם? מה ההורים יכולים לעשות?

תלמוד:

לבן – האבא צריך למצוא כלה. (בתקופה ההיא, ההורים אמרו לבת עם מי היא צריכה להתחתן, ואת הכל האבא של החתן סיכם עם האבא של הכלה, כמעט בלי לשאול את הזוג).

לבת – צריך לדאוג שיהיה לה הרבה כסף, בגדים יפים, ומראה יפה, כדי שהבנים ירצו אותה.

"וידעת כי שלום אוהלך" מה לומדים מהפסוק הזה?

מי שמחנך את הילדים שלו להיות טובים וישרים, ודואג שיתחתנו בגיל מתאים (גיל 18...) זוכה שיהיה לו שלום בית, שתהיה לו משפחה טובה.

פ"א א"י מק"א – עמ' 170.

תלמוד: האבא חייב ללמד את הבן שלו מקצוע, כדי שיוכל להתפרנס.

מי שלא דואג שיהיה לבן שלו מקצוע, כאילו מלמד אותו להיות שודד וגנב. כי מי שאין לו מקצוע, אין לו עבודה, ואז הוא עלול לצאת לגנוב, כדי שיהיה לו מה לאכול...

איזה מקצוע צריך ללמוד? הרב אלימלך בר שאול:

מקצוע שמתאים לילד, וגם שיוכל להרוויח בו מספיק, כדי לפרנס את משפחתו בכבוד.

ההורים צריכים לעזור לילדים להגיע למצב שהילדים יוכלו להסתדר לבד, בלי עזרת ההורים. לכן החובה הזאת היא לא קשורה דווקא לילד קטן. אלא האבא חייב לדאוג שלבן יהיה מקצוע

שיוכל להתפרנס ממנו בכבוד בכל גיל, עד שהבן יוכל לחיות בכוחות עצמו.

דאסע מאלות – מאלות יאדית – 171.
עד איז גיל חייב האבא לדאוג לאוכל ובגדים לילדים שלו?
 מהתורה – לא כתוב. כי זה ברור שאבא דואג לילדים שלו.
 מחכמים:

- א. בתקופת התלמוד – עד גיל 6.
 - חכמים נאלצו לתת הוראה כזאת, כי בגלל בעיית המלחמות שהיו בארץ, ושלטון הרומאים בארץ, היו הורים שהיה להם קשה לדאוג לאוכל לילדים שלהם, ולכן שלחו אותם לבקש אוכל מהצדקה, או מהכסף שאספו מכל הציבור. ("הקופה הציבורית").
 - ב. בית דין של אושא – חייבו לתת אוכל עד גיל 6. אבל דרשו לתת עד גיל בר מצווה / בת מצווה. מי שלא נתן – דאגו לפרסם שהוא אבא אכזרי שלא דואג לאוכל לילדים שלו.
 - ג. הרבנות הראשית – עד גיל 15. כי עד הגיל הזה הילדים היו חייבים ללכת ללמוד, ולא יכלו לעבוד כדי לדאוג לעצמם לכסף לאוכל ובגדים.
 - ד. משנת תשל"ו – הרבנות קבעה שההורים חייבים לדאוג לאוכל לילדים עד גיל 18 = כל זמן שהילד צריך ללמוד, ההורים צריכים לדאוג לו לאוכל. כי אם לא יעשו זאת, הוא יאלץ להפסיק ללמוד, ואז הסיכוי שלו להתחבר לעולם הפשע – גבוה. והסיכוי שלו למצוא בעתיד מקצוע טוב שיתפרנס ממנו – נמוך.
- ח'נוק מאלות ומאלות טובות – 173.**

התוספתא:

האבא חייב לחנך את הילד שלו לקיים מצוות.
 ברגע שהוא יודע ללכת לשרותים – קונה לו ציצית.
 יודע לנענע את 4 המינים בסוכות, נותן לו לנענע את 4 המינים.
 ברגע שיוודע לשמור על קדושת התפילין, קונה לו תפילין וכדומה.
 ברגע שיוודע לדבר (אפילו קצת) מלמד אותו לברך.
 ברגע שהילד מקיים את המצוות האלו, הוא מקיים מצוות חכמים. (דרבנן).

הרב שאול ישראלי:

חייבים לחנך את הילד לקיים מצוות, גם אם הוא עדיין לא מבין למה הוא עושה את המצווה, או מה זה אומר? ברגע שהילד מסוגל לעשות טכנית את המצווה, צריך להרגיל אותו לקיים אותה. (כמו שמלמדים ילדים בני שנתיים שלוש לברך "על נטילת ידיים", למרות שהם עדיין לא מסוגלים להגיד את כל המילה, אלא רק משלימים את המילים שההורים מתחילים).

הרב חיים דוד הלוי זצ"ל.

- א. לא מספיק ללמד את הילדים לקיים מצוות, אלא צריך לקנות להם את הדברים, כמו לקנות לילד קטן 4 מינים בסוכות.
- ב. החינוך הכי טוב, זו הדוגמא האישית של ההורים, שהילד יחיה בתוך בית השומר על כל ההלכות בצורה נעימה ויפה, כך שהילד ירצה להמשיך באותה דרך.
- ג. יש אומרים שהמצווה לחנך את הילדים היא גם של האמא.
- ד. מגיל בר / בת מצווה, הילדים נחשבים מבוגרים, וחייבים במצוות כמו מבוגרים.
- ה. גם כאשר הילד הגיע לגיל ב / בת מצווה, ההורים צריכים להמשיך לחנך אותו.
- ו. כאשר הילדים גדלים, אסור לחנך אותם בכוח ("אתה חייב לעשות ואם לא תעשה אז...), אלא להסביר ולשכנע בצורה נעימה.

דרכי הח'נוק – 174.

"חנוך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין, לא יסור ממנו".
מדרש משלי:

צריך לחנך את הילד דווקא במיוחד בגיל צעיר:

רבי יהושע: זה כמו שור שלא למד לחרוש מגיל צעיר, כאשר הוא מתבגר, כבר קשה ללמד אותו לחרוש, הוא מתעצבן, ולא מוכן לחרוש. כך גם הילד, אם לא חינכנו אותו בגיל צעיר, כבר יהיה קשה לחנך אותו בגיל מבוגר. וכמו צמח צעיר. הוא עדיין רך וגמיש. אבל כאשר הוא מתבגר, הוא נעשה קשה. אם ננסה לכופף אותו, הוא לא יתכופף, אלא ישבר ...

הרש"ר הירש:

הוא מתייחס למצב שהרבה נערים מנערים מעל עצמם את המשמעת והחובות שמחייבים אותם. הוא מסביר כי זה טבעי שילד בגיל הנערויות עושה צרות למחנכים שלו, כי הוא לא מוכן לשמוע בקולם. כי הנער (גם אם לא חושב על זה) רוצה למצוא את האמת שלו, למצוא מי הוא באמת. לכן הוא לא מוכן לקבל שיגידו לו מה טוב לו! הוא רוצה למצוא לבד מה טוב לו. ולכן הוא לא מוכן לקבל משמעת קשה. אבל לאחר שהוא גדל, אם הוא יראה שהדרך של התורה והמצוות היא דרך טובה, הוא יתחבר לתורה ולמצוות, ויעשה זאת במלא הכוח שיש בגיל הנערויות.

הרב קולונימוס:

"חנוך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה". חינוך נכון הוא החינוך שלא רק כאשר הנער הוא צעיר, הוא מתנהג לפי מה שאמרנו לו. החינוך הנכון נבדק בשאלה האם גם כאשר אותו נער יעשה זקן. האם גם אז ימשיך להתנהג כמין שחינכנו אותו כאשר היה נער? כדי להצליח בחינוך, לא מספיק ללמד, ולהרגיל אותו לקיים מצוות. אלו דברים חשובים שבעזרתם אפשר לחנך. אבל הם לא מספיקים. התפקיד של המחנך היא להיעזר ביכולת שלו להרגיל את הילד לקיים מצוות, וללמוד תורה, באים כדי לחנך את הילד, ולהוציא ממנו את הטוב. בכל אחד יש טוב מיוחד משלו. כוח טוב שבעזרתו הוא יכול לעשות דברים טובים נפלאים. תפקיד המחנך הוא "לרדת" אל הילד. להסתכל אליו "בגובה העיניים". למצוא את המיוחד שבכל אחד, ואז לנסות לפתח את הטוב והמיוחד שיש בילד / נער / נערה. כך הילד הטוב שבילד יגדל, כי הוא ירגיש שזה כל כך מתאים לו, שזה כל כך הוא בעצמו. ואז, כאשר יהיה זקן, הוא עדיין ימשיך להתנהג באותה צורה טובה, ואף יחזק אותה. (לעומת אדם שלא הצלחנו לחנך אותו, אז ההתנהגות שלו תהיה לא נעימה, כאשר מה שיראה לו חשוב, יהיה בעיקר מה טוב לו מבחינה פיזית. אוכל, רכוש וכדומה).

אנחנו כמאמינים בקב"ה, צריכים לחנך את הילדים לאהבת ה', לקיום מצוות. לגלות בכל ילד את המיוחד שבו, ואת המיוחד הזה לפתח להרבה אמונה בקב"ה.